

ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΤΟΣ Ζ'

ΑΡ.87-88

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΞΑΝΘΟΥ ΛΥΣΙΩΤΗ: Μήνυμα στο στρατιώτη της έρημου (ποίημα)
ΚΩΣΤΑ ΜΟΝΤΗ: Το βατραχάκι, 'το κολοκυθάκι κι οι δι' δυο άνθρωποι (διήγημα)
ΤΕΥΚΡΟΥ ΑΝΘΙΑ: Τρίπτυχο (ποίηματα)
ΜΑΡΙΚΑΣ ΡΟΥΣΙΑ: 'Η ζωή ενός άλλου (διήγημα)
ΚΩΣΤΑ ΛΑΒΙΘΗ: Γενικότητα (ποίημα)
ΚΥΠΡΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΗ: Τζιόγχος - Σκαθθαρόχορσον - Σκορπίδιν - Χόρτον (μελέτη)
ΝΙΚΟΥ ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗ: 'Ανοιξιάτικη Βροχή (νουβέλλα)
ΛΟΥΣΗΣ ΛΥΜΠΟΥΡΙΔΗ: "Ελα... (ποίημα)

(συνέχεια από μέσα)

ΚΥΠΡΟΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ-ΟΧΤΩΒΡΗΣ 1942

ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

Διευθυντής: ΝΙΚΟΣ Ι. ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗΣ,

Κερόνια

Τυπογραφείο: «ΝΕΟΣ Κόσμος» Θωμά Γ. Κυριακίδη

ΛΕΥΚΟΣΙΑ - ΚΥΠΡΟΣ

ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ: ΚΩΣΤΑ ΠΡΟΥΣΗ: Καί πάλιν ή Ρωσία.— Νέα Βιβλία — Τύπος.— Άλληλογραφία.

ΣΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ

ΓΛΑΥΚΟΥ ΑΛΙΘΕΡΣΗ: Πρόσωπα (αύτοβιογραφικό σημείωμα)

Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑ: Το βιβλικό δράμα (διήγημα)

Ν. ΚΟΝΟΜΗ: Λαογραφικά Κύπρου

Ποιήματα: Λ. Τ. Νάκη, Α. Ίντιάνου, Κ. Μόντη, Ν. Κρανιδιώτη.

Κυπριακὰ Γράμματα

ΕΤΟΣ 2'
ΑΡ. 87-88

ΚΥΠΡΟΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ
ΟΧΤΩΒΡΗΣ } 1942

ΜΗΝΥΜΑ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ

Ἄποψε πού ἡ ἀνία μου πνίγει τὴ μοναξιά μου
τοὺς δείκτες ἀσυναίσθητα γυρνῶ τοῦ ραδιοφώνου.
Μόσχα, Μιλᾶνο, Ἀθήνα μου, Παρίσι, Βερολίνο...
Μ' ἄς σταματήσω. Ἀπαλινὰ ἀγγίζει τὴν ψυχὴ μου
κάτι ζεστό καὶ θλιβερό... Εἶν' μήνυμα τοῦ πόνου
καὶ τῆς ἀγάπης μήνυμα ἀπ' τ' ἄξιο τὸ Λονδίνο.
«Ἐγὼ εἶμ' ἐδῶ τὸ ταῖρι σου τὸ πολυαγαπημένο...
Πόσο βαρῆς οἱ μέρες μας δίχως ἐσέ... Κουράγιο...
Πῶς εἶσαι Τζῶν; Ἡ Ντόλλυ μας ποτὲ δὲ σὲ ξεχνάει...
Keep smiling John! ἡ ἀγάπη μου... κι' ὁ Θεὸς... νὰ σὲ φυλάει...»
Τρέμει ἡ φωνή, δονίζεται ἀπ' τὸ αἶσθημα. Κι' ἡ νύχτα
πού ἀδράχνει στὴ φτεροῦγα τῆς τὸ μήνυμα, κι' ὁ αἰθέρας
πού τὸ περνᾷ στὰ ὀλόφλογα τὰ μάκρη τῆς ἐρήμου
κάτι ἀπ' τὸν πόνο του σκορποῦν πού στάζει στὴν ψυχὴ μου.
᾽Ω πονεμένη μου ἄγνωστη! Ἄποψε ὁ καὺμός σου
τόσο βαθειὰν ἀπήχηση βρῆκε στὴν ὕπαρξη μου
πού δέομαι νὰ τὸ δεχτεῖ τὸ μήνυμα ὁ καλός σου –
τρέμοντας μὴ ἀπὸ μιὰ πικρὴ τῆς τύχης εἰρωνεία
βρῆκεν ἀπόψε ἡ ψυχὴ τοῦ Τζῶν τὴν ἡρεμία...

ΞΑΝΘΟΣ ΛΥΣΙΩΤΗΣ

ΤΟ ΒΑΤΡΑΧΑΚΙ, ΤΟ ΚΟΛΟΚΥΘΑΚΙ ΚΙ' ΟΙ ΔΥΟ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

(Βρήτε μου, ᾧ βρήτε μου, λοιπόν, ἕνα τρόπο νὰ ζῶ χωρίς νὰ σκοτώνω,
νὰ πεθάνω χωρίς νὰ σκοτώσω.)

Πήδηξε ἕνα βράδυ μπροστά στὰ πόδια του κ' ἔτρεξε καί κρύφτηκε σὲ μιὰ γωνιά. Ἐνα τόσο μεγάλο πρᾶμα, ἕνας ἄνθρωπος, πάντα εἶναι πιθανὸ νὰ σοῦ κάνη κακό. Δὲν ἤθελε, βέβαια, νὰ πηδήξῃ μπροστά στὰ πόδια του, δὲν τὸν εἶχε προσέξει πὼς περνοῦσε. Ὁ Κακὸς Ἄνθρωπος πλησίασε κι αὐτὸς στὴ γωνιά (πλησίασε ἀργά· τί νὰ βιασθῇ;) γιὰ νὰ δῆ τί ἦταν ἐκεῖνο ποῦ πηδήξε μπροστά του. Τὸ βατραχάκι, ἕνα παρᾶξενα μικρὸ βατραχάκι, ἔμεινε ζαρωμένο, τρομαγμένο. Ὁ Κακὸς Ἄνθρωπος τὸσπρωξε μὲ τὸ πόδι του. Τὸ βατραχάκι πόνεσε κ' ἔκανε μερικὰ πηδήματα μὰ χτύπησαν ὅλα στὸν τοῖχο καί ξανάμεινε ζαρωμένο στὴ γωνιά του. Ὡστόσο ὁ Κακὸς Ἄνθρωπος εἶπε ἀδιάφορα:

— Μπᾶ, ἕνα βατραχάκι!

Κ' ἔφυγε (Ἐφυγε ἀργά πάλι· τί νὰ βιασθῇ;).

Τὸ βατραχάκι (σᾶς ξαναλέω πὼς ἦταν ἕνα τόσο δὰ μικρούτσικο βατραχάκι) πήρε θάρρος καί ξαναβγήκε. Μὲ τὸ δεύτερο-τρίτο ὅμως πήδημά βρέθηκε καί πάλι μπροστά στὸ μεγάλο πρᾶμα, μπροστά στὰ πόδια ἐνὸς ἄλλου ἀνθρώπου. Τρομαγμένο ξανάτρεξε πίσω στὴ γωνιά του. Ὁ Καλὸς Ἄνθρωπος — ἦταν ὁ Καλὸς Ἄνθρωπος αὐτός — τὸ πρόσεξε καί πλησίασε κι αὐτὸς στὴ γωνιά. Δὲν τὸσπρωξε ὅμως μὲ τὸ πόδι του, μονάχα ἄναψε ἕνα σπέρτο γιὰ νὰ δῆ. Τὸ βατραχάκι τρόμαξε ἀκόμα περισσότερο μὲ κείνο τὸ ξαφνικὸ φῶς καί ζάρωσε πιὸ πολύ. Συμμάζεψε τὰ ποδαράκια του, βύθισε τὸ κεφαλάκι του στὸ κορμί του κ' ἔβλεπε μὲ γουρλωμένα μάτια τὸ φῶς. Ὁ Καλὸς Ἄνθρωπος ἔσκυψε ἀπάνω του καί το κύταζε καλά. Ὑστερα ἄναψε δεύτερο, τρίτο σπέρτο. Τὸ βατραχάκι τὸν κύταζε κι αὐτὸ μὲ τρόμο. Ὁ Καλὸς Ἄνθρωπος χαμογέλασε μὲ κείνα τὰ τρομαγμένα ματάκια (τὰ λαμπερὰ τρομαγμένα ματάκια), μὲ κείνο τὸ ζαρωμένο κορμάκι. Τοῦ εἶπε:

— Μὴ φοβᾶσαι, κουτό.

Τὸ βατραχάκι ὅμως δὲν καταλάβαινε καί τὸν κύταζε μὲ τὸν ἴδιο πάντα τρόμο. Ἦξερε πὼς ἦταν ὀλοτέλα στὴ διάθεση τοῦ Καλοῦ Ἀνθρώπου. Ὁ Καλὸς Ἄνθρωπος ξαναχαμογέλασε μαζί του, τ' ἀγάπησε. Ἦθελε νὰ τοῦ πῆ:

— Ἐγὼ σ' ἀγαπῶ, μ' ἀφοῦ δὲ μὲ πιστεύεις καί φοβᾶσαι, φεύγω.

Ἐπειδὴ ὅμως βρήκε τοσο ὁμορφα τὰ λαμπερὰ ματάκια τὰ καρφωμένα ἀπάνω του τὰ πείραξε λιγάκι πρὶ φύγη. Δηλαδή τὰ κύταξε μ' ἕνα κυριαρχικὸ τρόπο καί τοὺς εἶπε:

— "Α, έτσι; Έσείς είσαστε πού τολμήσατε (πώς τολμήσατε!) νά πηδήξετε μπροστά στά πόδια μου κ' ύστερα τρέξατε νά κρυφτήτε σ' αútη τή γωνιά; Τί νά σās κάνω τώρα πού σās τσάκωσα; (Τους τὰ είπε αútá, άκριβώς για νά τὰ πειράξη. "Ήξερε πώς φοβόντουσαν, μ' άς φοβόντουσαν τελospάντων λιγάκι).

Γέλασε κυριαρχικά πάλι (— Πέστε μου, πέστε μου, τί νά σās κάνω τώρα);), πλησίασε τ' άναμμένο σπύρτο στό βατραχάκι σά για νά τó κάψη. Έκείνο σάστισε (πώς σασιτίζει ένα βατραχάκι!). 'Όστόσο ό Καλός "Άνθρωπος τράβηξε πάλι πίσω τó σπύρτο κ' έφυγε.

— Κουτό μου! (— Κουτό μου, είπε τήν τελευταία στιγμή πρί φύγη και γέλασε ένα καθαρό, δυνατό γέλιο, τó πραγματικό του γέλιο πού άναίρεσε τó προηγούμενο του τó ψεύτικο).

Αυτό τó τελευταίο γέλιο τó κατάλαβε τó βατραχάκι κι όταν είδε τόν Καλό "Άνθρωπο νά φεύγη μεάνοιωσε πού τούχε δείξει τόσο τρόπο. "Ήθελε πολύ νά τού φωνάξη.

— Ξανάελα, κύριε, κι άναψε τὰ σπύρτα σου— άναψε δέκα, είκοσι σπύρτα άν θές νά δούμε άν θά μπορέσης νά με τρομάξης.

Δέν ήτανε βέβαια σοβαρά λυπημένο για ό,τι είχε πάθει (τὰ βατραχάκια δέ λυπούνται θέτες τους σοβαρά) και ξαναπήδηξε άρκετά άδιάφορα. 'Όστόσο είχε θυμώσει λιγάκι.

— 'Όρίστε μας. Χωρίς νά τον ξέρης έρχεται και σ' άστειεύει μισή ώρα.

"Ίσως ήταν πió εύχαριστημένο με τόν Κακό "Άνθρωπο πού μόλις είδε ότι ήταν άπλούστατα ένα βατραχάκι έφυγε.

— Νά με, κύριε, είμαι ένα βατραχάκι. 'Η τύχη μ' έφερε μπροστά στα πόδια σου. Τώρα είμαι όλότελα στη διάθεσή σου. "Αν θές νά με πατήσης πάτησέ με και τελείωνε, άν όχι, τράβα στη δουλειά σου. Καθαρα πράματα. Τί χρειάζονται τ' άστεία (τί σαχλά άστεία!) και τὰ γέλια και τ' άναμμένα σπύρτα, προπαντός τ' άναμμένα σπύρτα— τó δεύτερο, τó τρίτο άναμμένο σπύρτο; Συμφωνείς, ύποθέτω, ότι έχουμε κ' έμεις τήν άξιοπρέπειά μας— κάθε τι στον κόσμο έχει τήν άξιοπρέπειά του!...

Τὰ ίδια κι άπαράλλαχτα μικρό ήταν κ' ένα κολοκυθάκι. Αυτό ήτανε στην άκρη ά ενός μπιστανιού. Στην άκρη τών μπιστανιών φυτεύουσε πάντα μερικές κολοκυθίες. Μιά άπ' αυτές είχε τó μικρό κολοκυθάκι. Μόλις σήμερα είχε κλείσει ό χρυσανθός του κ' έμενε μισοκρυμμένο κάτω από ένα φύλλο και γελούσε διαρκώς. Γιατί γελούσε δέ μπορούσε νά καταλάβης εύκολα. Γελούσε μ' όλα, με τόν ήλιο, με τ' άγέρι, με τίς δροσοσταλίδες, με τὰ καρπούζια. Τὰ κοροϊδεύε μήπως; Μά γιατί νά τὰ κοροϊδέψη; "Ήθελε άραγε νά παίξη; Μά δέν παίζει κανείς όλη τήν ώρα (— Δέν παίζει κανείς όλη τήν ώρα; Και γιατί; Γιατί δέν παίζει όλη τήν ώρα; Λάθος. Μπορείς πολύ καλά νά παίξης όση ώρα θές. "Αν είχε ένα χέρι τó κολοκυθάκι θάπαιρνε άπ' τó πρωτ' ίσαμε τó βράδυ μικρές-μικρές

πετρίτσες και θα τις πετούσε στις δροσοσταλίδες, στα καρπούζια και θα κρυβόταν κάτω απ' το φύλλο του. Εκείνα θα γυρνούσαν το κεφάλι να δουν ποιος τους πετούσε πέτρες μα δε θάβλεπαν κανένα. Και το κολοκυθάκι θάσκαζε στα γέλια).

Σπαρταρούσε το κορμάκι του απ' το γέλιο. "Ήταν, όπως σας είπα, ένα τόσο δά κορμάκι μα ήτανε γεμάτο χυμούς και ζωή. Ίσως οι πολλοί χυμοί κ' η πολλή ζωή να είναι που γελούσαν έτσι. Γελάει πάντα η πολλή ζωή. Όπωςδήποτε το χνούδι—άκριβώς ένα ξανθό χνούδι—ήταν ακόμα πάνω στο κορμάκι του. Κ' ήταν σ' αυτό το χνούδι που άγγιζαν μερικές ήλιαχτίνες και το κολοκυθάκι αναρριγούσε κι ανατάραζε τη ραχούλα του, ήταν σ' αυτό το χνούδι που καθόντουσαν κ' οι δροσοσταλίδες και το γαργαλούσαν. Άρκετο απ' το γέλιο του θα τούφερναν κι αυτά τα γαργαλίσματα...

Όσοσο στις δέκα πέρασε ο Κακός Άνθρωπος. Ο Ίσκιος του έπεσε πάνω στο κολοκυθάκι και κείνο έπαψε μεμιάς να γελά. Φοβήθηκε αυτό το μεγάλο ίσκιο. Ο Κακός Άνθρωπος το είδε αν κ' ήτανε μισοκρυμμένο. Τούρριξε μονάχα μιὰ ματιά. Ήτανε μιὰ κρύα ματιά. Το κολοκυθάκι πάγωσε και τρόμαξε ακόμα πιο πολύ με κεινη τη ματιά. Όμως ο Κακός Άνθρωπος είπε:

—Είναι πολύ μικρό.

Και προχώρησε. Το κολοκυθάκι κύταξε λιγάκι ακόμα φοβισμένα με μισόκλειστα μάτια κι όταν είδε πως ο Ίσκιος ήτανε μακριά πιά, αναστέναξε μ' ανακούφιση. Ύστερα θυμήθηκε μεμιάς το γέλιο του και τις ήλιαχτίνες (—Λοπόν, τί λέγαμε, που είχαμε μείνει;). Γελοῦσε δυνατά για να δείξη πόσο δεν είχε φοβηθῆ κείνο τον Ίσκιο και πόσο ήθελε να τον κοροϊδέψη τώρα.

—Μα είδατε (είδατε, ήλιαχτίνες,) τί σοβαρή ματιά; Νόμιζε κανείς πως κάτι σπουδαίο ήτανε...

Και γελοῦσε ως τις δώδεκα που πέρασε ο Καλός Άνθρωπος. Έπεσε κι αὐτουνού ο Ίσκιος πάνω στο κολοκυθακι και το φόβισε. Όπως ο Κακός Άνθρωπος έτσι κι ο Καλός το είδε αν και σας είπα ότι ήταν μισοκρυμμένο. Το κύταξε λιγάκι. Το κολοκυθάκι έμενε ζαρωμένο. Ύστερα όμως καθώς εκείνος εξακολουθοῦσε να το κυτάζει, πρόσεξε ότι η ματιά του δεν ήτανε κρύα. Άπάνω στο χνούδι του ένοιωσε κάτι σαν το θερμό γαργαλισμα των ήλιαχτινών. Παραξενεύτηκε και συλλογίστηκε.

—Τί εἶν' αυτό πάλι;

Άνοιξε καλά τα ματάκια του. Ο Καλός Άνθρωπος το κυτοῦσε περιέργα και χαμογελοῦσε. Το κολοκυθάκι είπε:

—Ένα χαμόγελο. Δίχως άλλο μ' αγαπᾶ.

Το γαργάλισμα (ήταν ένα πραγματικό γαργάλισμα) στο χνούδι του εξακολουθοῦσε. Και τότες δοκίμασε να κάνει όπως και με τις ήλιαχτίνες. Ανατάραξε λιγάκι τη ράχη του—την ανατάραξε έτσι δειλά, δισταχτικά. Ο Καλός Άνθρωπος γέλασε περισσότερο. Είπε:

—Τί ὁμορφο που είναι και πως κυτάει!...

Τὸ κολοκυθάκι ἀνατάραξε καὶ πάλι τὴ ραχοῦλα του, ὕστερα ἄφησε μισὸ δειλὸ γελάκι, τρία τέταρτα, ἓνα ὀλάκερο γελάκι. Ὁ Καλὸς Ἄνθρωπος τὸ κύταξε τώρα πολὺ γλυκά. Γελοῦσε κι αὐτὸς κ' ἤθελε νὰ τὸ γαργαλίση πιὸ πολὺ καὶ νὰ τὸ πειράξη. Τοῦλεε :

—Κυτάξεις θαυμάσια, παίζεις θαυμάσια, εἶσαι θαῦμα.

Καὶ τὸ κολοκυθάκι, ὀλότελα ξεθαρρεμένο πιά, φώναξε μιὰ στιγμή μ' ἐνθουσιασμό :

— Ὁ ἴσκιος εἶναι τόσο θερμὸς ὅσο κ' οἱ ἡλιαχτίνες καὶ γαργαλᾷ τόσο ὁμορφα ὅσο κ' ἐκεῖνες. (— Ἀκούσατε, ἡλιαχτίνες; Ὁ ἴσκιος εἶναι τόσο θερμὸς ὅσο...).

Ὅσο ὅσο στίς δώδεκα καὶ τέταρτο ὁ Καλὸς Ἄνθρωπος πλησίασε πολὺ τὸ χέρι του στὸ κολοκυθάκι. Αὐτὸ δὲ φοβήθηκε. Τί νὰ φοβηθῆ; Ἴσως ὁ Καλὸς Ἄνθρωπος νάθελε νὰ τὸ χαϊδέψῃ καὶ μὲ τὸ χέρι. Μ' αὐτὴ τὴ σκέψη ἀναρρίγησε. Πρῶτη φορά θὰ τὸ χαϊδεύει ἓνα χέρι. Χαϊδεύει ὁμορφα; Πῶς χαϊδεύει ἓνα χέρι; Εἶπε :

— Θὰ τοῦ κάνω περισσότερα νάζια τώρα. Δὲν πρέπει νὰ τὸν ἀφήσω ἔτσι εὐκόλα νὰ μὲ χαϊδέψῃ μὲ τὸ χέρι του.

Πραγματικὰ ὁ Καλὸς Ἄνθρωπος τὸ χαϊδέψε. Ἦταν ἓνα βαρὺ, παράξενο χεῖρι πού δὲ γαργαλοῦσε, ἦταν ἓνα πονεμένο χεῖρι. Σὰ νὰ κατάλαβε τὸ κολοκυθάκι πῶς ἦταν ἓνα πονεμένο χεῖρι ἂν καὶ δὲν ἤξερε βέβαια καθόλου τί εἶναι πονεμένο χεῖρι. Ὅπως δὴποτε ὅμως ἦταν ἓνα χεῖρι. Μὰ στίς δώδεκα καὶ δεκάεξη λεπτὰ ὁ Καλὸς Ἄνθρωπος τοῦσφιξε δυνατὰ τὸ μίσχο καὶ... κρᾶκ... τῶκοψε τὸ κολοκυθάκι. Πῆδηξε τὸ αἷμα του—μικρὲς σταγόνες χυμοῦ. Εἶχε κλείσει τὰ ματάκια του ἀπὸ πόνου τὸ κολοκυθάκι μὲ κεῖνο τὸ σφίξιμο.

— Θεέ μου, Θεέ μου... Πῶς αὐτό, πῶς αὐτό;... Ἄσααα...

Καὶ ξεψύχησε... Ὁ Καλὸς Ἄνθρωπος τὸ κρατοῦσε ἀπαλὰ στὰ χέρια του. Ἦταν πολὺ λυπημένος πού τῶχε κόψει, μὰ τοῦ χρειαζόταν, τοῦ χρειαζόταν ἀκριβῶς ἓνα τόσο μικρὸ κολοκυθάκι γιὰ τ' ἄρρωστο παιδάκι του...

ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΝΤΗΣ

ΤΡΙΠΤΥΧΟ

I

Μιά τρίχα ἀπ' τὰ μαλιά σου κ' ἡ ὕπαρξή μου,
 Ξανθομαλλοῦσα νεράϊδα μου ζωή.
 Στὴν ἄκρηα τῆς σηκώνει ὄλο τὸν κόσμο,
 κ' ὅμως μπορεῖ μὲ τὴν πιὸ ἀλαφρὴ πνοή
 νὰ σπάσει, νὰ κοπεῖ—σκιά τοῦ ὄνειρου,
 ποὺ σβύνει μ' ἓνα χᾶϊδι τοῦ ζεφύρου.

Ὅράματα κ' ἐλπίδες καὶ ἀγωνίες
 καὶ χίμαιρες γιὰ πύργους καὶ γιὰ κάστρα·
 στὴν ἄβυσσο τοῦ ἀνθρώπου καταδύσεις·
 πετάγματα ἀχαλίνωτα πρὸς τ' ἄστρα·
 ὅλα σὲ μιὰ στιγμή, μὲ μιὰ πνοή,
 γκρεμνίζονται, νεράϊδα μου ζωή.

Καὶ στὸ ξανθὸ τὸ κεφάλι σου δὲν μένει,
 πολὺ συχνά, μιὰ γραμμούλα ἔστω μικρὴ,
 τὸ βάρος καὶ τὸν πόνο, ποὺ κρατούσαμε,
 σὰ μακρυνὸ παραμῦθι νὰ ἱστορεῖ.
 Μὰ ζοῦν—ὦ τί χαρμόσυνη φωνή!—
 γιὰ πάντα ὁ κόσμος, τὰ βάθη κ' οἱ οὐρανοί.

Μιά τρίχα ἀπ' τὰ μαλιά σου κ' ἡ ὕπαρξή μου,
 Ξανθομαλλοῦσα νεράϊδα μου ζωή...

II

Μετάξινη κλωστή, ποὺ τὴν ὕφαινει
 στὸν ἀργαλιὸ τῆς ἀδιάκοπα ἡ ζωή,
 γυρίζεις μὲ τοῦ Χρόνου τὴν ἀνέμη,
 μὲ τοῦ σιμοῦν καὶ τῆς αὔρας τὴν πνοή.

Μιά μέρα, μιὰν ἑσπέρα, ἓνα καράβι
 αἰφνίδια στ' ἀκρογιάλι θὰ φανεῖ,
 καὶ βιαστικὰ θὰ ζητήσῃ ὅτ' ἀκατάρτια του
 νὰ δέσει τὸ μετάξινο πανί.

Καὶ θλιβερά τὸ σήμαντρο θὰ ἤχησει
 γιὰ τὴ μεγάλη στ' Ἄγνωστο φυγή.
 Καὶ πυρῶμένα τὰ χεῖλη σου θ' ἀφήσουνε
 στὸ πέλασο τὴ στερνὴ σου τὴν κραυγή.

Γλάροι καὶ χελιδόνια στὸ πανί σου,
θὰ πλέκουν τῆς γολήνης τὴν ὠδή.
Καὶ θὰ κινοῦν τὰ μαντήλια οἱ κάποιοι φίλοι,
ποῦ πλαΐ σου περπατήσανε στὴ γῆ.

Καλὸ ταξίδι! Στὴ λήθη σὲ ὀδηγοῦνε
τὰ κύματα κ' ἡ θύελλα κ' οἱ ἀνέμοι.
Μὰ κάτι ἀπ' τὴν κλωστή σου θ' ἀπομείνει,
γιὰ νὰ γυρνᾷ στοῦ Χρόνου τὴν ἀνέμη.

III

Ἐπλεξα μενεξέδες στὰ μαλιά μου
τοῦ γήλιου τὴν πορφύρα ἔχω ντυθεῖ,
καὶ μέ τὴν ἡρεμία τῆς νηνεμίας
τὸ θάνατο προσμένω ποῦ θάρθει.

—Ξένε, ποῦ δὲ σὲ κάλεσε κανένας,
κί' ὄλοι τὸ βῆμα σου τρέμουνε στὴ γῆ,
σὲ καρτερῶ πανόρθιος στὸ κατώφλι,
γιὰ συνοδοῦ τῆς μόνης φυγῆς.

Δὲν ἔφυγα ποτέ μου. Δὲν ἀπέδρασα
μὲς ἀπ' τῆς φυλακῆς μου τὸ κελί.
Δὲν ἔφυγα ἀπ' τὴ μάχη λιποτάκτης,
τοῦ μαχητῆ πετώντας τὴ στολή.

Μόνο σὰν ἡ καμπάνα τοῦ μοιραίου
θὰ ἤχει τὸ σύνθημα τῆς Ὑποταγῆς,
στὰ πόδια σου θὰ ἴδεις τὴν πανοπλία μου,
συνοδοιπόρε τῆς μόνης μου φυγῆς.

Μὰ στάσου! Μενεξέδες κί' ἂν ἐφόρεσα,
κί' ἂν τὴν πορφύρα τοῦ γήλιου ἔχω ντυθεῖ,
κί' ἂν σὲ προσμένω, ξένε μου κ' ἐχθρέ μου,
τῆ Γῆ, τὸ Φῶς δὲν τᾶχω ἀπαρνηθεῖ.

Ὡσπου νάρθεις, σὰν ἥρωας θὰ παλεύω,
τὸ λάβαρο θὰ ὑψώνω τῆς ζωῆς,
καὶ δὲν θὰ φεύγω ποτέ, δὲν θὰ λυγίζω,
συνοδοιπόρε τῆς μόνης μου φυγῆς.

Γῆ κί' οὐρανός, λαλήματα καὶ ψίθυροι,
μαρμαρυγές, ἀνταύγειες καὶ πνοές,
ἤχοι καὶ φῶτα, τὸν πόθο μου τονίζουν:
—Ὡ νὰ μποροῦσα νὰ ζῶ μύριες ζωές!

ΤΕΥΚΡΟΣ ΑΝΘΙΑΣ

Η ΖΩΗ ΕΝΟΣ ΑΛΛΟΥ

I

Είμαι ακόμα άνω κάτω. Θεέ μου, τι άδικο πράμα. Πρέπει να το γράψω. Να μη γίνονται τέτοιες άδικίες στον κόσμο. Στάθηκε τ' άμάξι γεμάτο χωροφύλακες μπροστά στο μαγαζί του τσαγκάρη. Τρέξε πού να τρέξει ο κόσμος. Πατείς με πατώ σε. Βελόνα νάρριχνης δέ θάβρισκε γή.

— "Ήρταν να πάρουν τον τσαγκάρη.

— Τον πρίγκηπά μας;

— Ναι, τον λωλό.

— Που; στη φυλακή;

— "Όχι, στο παλάτι.

«Κάτω οι πλουτοκράτες», «ζήτω ο έργάτης», άκούστηκαν και κάτι τέτοιες φωνές. Έπί τέλους φάνηκε στην πόρτα. Ένας χωροφύλακας από δω, ένας από κει κι αυτός στη μέση. "Άργητε να φανούν. Έγώ ήξερα γιατί άργούσαν. Ήταν για να φορέσει το παλτό και να πάρει τα γάντια. Είχε και την κόκκινη γραβάτα σαν πάντα. Έτσι παρουσιάστηκε, άλύγιστος μες στο παλτό του, με την κόκκινη γραβάτα και τα γάντια σφικτά στ' ένα χέρι. Οι χωροφύλακες σκουτούσαν με κακό τρόπο τον κόσμο. "Αμα φάνηκε, ψηλός, λυγρός, χλωμός, με την παληά του τραγιάσκα στο κεφάλι, οι φωνές του κόσμου γγίξαν τον ουρανό. «Έ πρίγκηπα! Μωρέ πρίγκηπα! Να μάς ζήσεις! Γειά σου σύντροφε!» Αυτός χαμογελούσε. Χαμογελούσε και χαιρετούσε κουνώντας το κεφάλι δεξιά και άριστερά.

— "Αφήστε το παιδί, μωρέ μπαγάσηδες, και δέν κάνει κακό κανενοϋ, άκούστηκε μία χοντρή φωνή μέσ' από τον όχλο. Μα ποϋ; Αυτοί έκτελούσαν διαταγές. Γίνονταν, λείει, από μέρες όχλαγωγίες στη χώρα και μάζευαν τους ταραχοποιούς. Έτσι λέγαν. Έστίόσο κάτω άπ' τα παράθυρά μου χάλουσε ο κόσμος. Ό πρίγκηπας όρθιος μέσα στ' άμάξι προσπαθούσε να βγάλει λόγο. Οι χωροφύλακες τον τραβούσαν άπ' τα μανίκια να καθήσει. Έκείνη την ώρα άκούστηκε ή όμοβροντία και τό στόμα μου γέμισε μυρωδιά μπαρουτιϋ—παράξενη ποϋναι! Έτσι στον άέρα τραβούσαν για να διαλύσουν τον όχλο ποϋ σκορπίστηκε άμέσως κι άδειασε ο δρόμος. Ό τσαγκάρης άνάσκελα... χαμένο βόλι... λίγο αίμα τό χρώμα της γραβάτας, στις γωνίες των χελιών... τό πρόσωπο σαν πανί... μιá κόκκινη σταγόνα πάνω στ' άσπρο του πουκαμίσου... τίποτ' άλλο. "Α, κι ή τραγιάσκα... ναί κύλησε στο χώμα—κατέβηκε έπίτηδες ένας χωροφύλακας να τή μαζέψει. τίποτ' άλλο. Τώρα είμαι κουρασμένος... ναί... αύριο κι όλας θ' άρχίσω να γράφω την ιστορία του τσαγκάρη.

Πέρασαν μέρες κι ακόμα δέν έγραφα τίποτε για τον τσαγκάρη — τί καλός άλήθεια τεχνίτης μερακλής στη δουλειά του — δέν έγραφα και ρωτιόμουνα: Τί κάθονται οι άνθρωποι και γράφουν τόσες ιστο-

ρίες. Γιατί κι εγώ θέλω νά γράψω τήν Ιστορία ενός ξένου ανθρώπου; Για νά μή γίνονται άδικίες; Ψέματα λέω. Ξέρω άδικίες θά γίνονται πάντα. Ἡ φιλοδοξία κι ἡ φιλαρέσκεια οὔτε κι αὐτές με ὠθοῦνε. "Ἄν θέλω ν' ἀρέσω ἔχω τόσα προσόντα: τὸ ρωμαντικό παρυσιαστικό μου, τὰ πλούτη μου, πάνω ἀπ' ὅλα τὴν αἴγλη τῆς καταγωγῆς μου πού ὁ ἄνεμος τῆς Ισότητος ἄδικα πολεμᾷ νά σαρώσει. Κι ἂν εἶχα λογοτεχνικὴ φιλαρέσκεια θά τῆ θυσιάζα στὸν πόθο μιᾶς ἐπανόρθωσης, γιατί πῶς δυστυχισμένος ἀπ' τὸ φτωχό μου τὸ φίλο δὲν μπορεῖ νά γίνει. Δὲ λέω ἐπειδὴ χάθηκε ἀπὸ μιὰν ἀθῶα του τρέλλα—πολλοὶ χάνονται ἀπὸ τρέλλες κι εἶναι οἱ πῶς κερδισμένοι,— ἀλλὰ γιατί ὅλη τῆ ζωῆ του πολεμοῦσε με τὶς ἀντιφάσεις. Ἡ ζωῆ του ἦταν σάν τὸ ντυσιμο του. Τραγιάσκα καὶ γάντια, κόκκινη γραβάτα καὶ μαῦρο παλτο. Τόσα χρόνια δὲ μπόρεσα νά καταλάβω ἂν ἔχει σωστό τὸ μυσλό του ἢ ἂν εἶναι τρελλός. "Ἄν αὐτὸς γελάει μ' ἐμένα ἢ ἐγώ μ' ἐκεῖνο. Μὰ αὐτὸ εἶναι φυσικό—στους ἀνθρώπους. Κινένας δὲν ξέρει ποιὸς κοροϊδεύει τὸν ἄλλο. Κι ἐπειτα κάθε ἀνθρώπος ἔχει τὴν παραξενιά του κι ἂν καλοξετάσεις βρῖσκες τὸ λόγο. «"Α! κατάλαβα. Γράφεις γιὰ νά βρεῖς τὸ λόγο, νά καταλάβεις τῆ ζωῆ τοῦ ἄλλου καὶ νὰ τῆ ζῆσεις. Νὰ ζῆσεις ἀκόμα μιὰ ζωῆ ἔξὸν ἀπ' τῆ δικιά σου.» Οὔτε κι αὐτὸ εἶναι, οὔτε κι αὐτό. Γιατί αὐτοὶ πού γράφουν, γελᾶνε τὸν κόσμο. Παίρνουν ἕνα ὄνομα ξένο, ἕνα πλάσμα τῆς φαντασίας, κρύβονται πίσω ἀπὸ δαῦτο καὶ ξαναζοῦν τῆ ζωῆ τους. Διηγοῦνται τῆ δικιά τους Ιστορία. Πάντα τῆ δικιά τους Ιστορία. Τὰ βάσανα τους, τοὺς ἔρωτες τους, τὶς ἐλπίδες τους. Τὶ δὲν κάνουν γιὰ νά γελάσουν τὸν ἄλλο. Μπορεῖ νά ταιριάσουν ὀλάκερο βιβλίον γιὰ νά ποῦν ἔστω καὶ δυὸ λόγια γιὰ τὰ δικά τους, καὶ νά σώσουν ἔτσι τὸ φτωχό τὸ εἶναι τους ἀπ' τὸ χαμό. Νὰ ξαλαφρώσουν τὴν ψυχὴ τους ἀπὸ τὸ φόβο αὐτοῦ πού τῆ βαραίνει. Νὰ τὴν ξαλαφρώσουν ἀπὸ κάθε τι πού τῆ βαραίνει. Ἐγὼ ὅμως με τὸν τσαγκάρη δὲν ἔχω τίποτε νά κάνω. Τίποτε τὸ κοινό δὲν ἔχουμε μεταξύ μας. Τίποτε... ἐξὸν τὴν καταγωγή. Αὐτὸ ναί. Μπὰ... Ὁ δύστυχος. Τὸν οἰστρηλατοῦσε μιὰ τρέλλα. Ἀδύνατο νά καθρεφτιστῶ ἐγὼ μέσα του. Κι οὔτε ἔχω γιὰ πολὺ τοὺς τίτλους καὶ τὶς περγαμῆνες μου γιὰ νά προσπαθῶ νά τὰ σώσω ἀπ' τὸ χαμό. Φτωχέ μου φίλε. Ξερά κι ἀνιδιότελα τῆ δικιά σου ζωῆ θά Ιστορίσω. Τῆ ζωῆ ενός ἄλλου.

Πρέπει λοιπὸν πρῶτα νά πῶ πῶς γνωριστήκαμε. Τὸ κάθε τί ἔχει τῆ σημασία του: Ἡ Μαρία εἶχε βγεῖ γιὰ ψώνια καὶ βρισκόμουν μονάχος στὸ σπίτι σάν ἀντιλήφθηκα πῶς τὰ παπούτσια ποῦταν γιὰ νά βάλω στὸ ἐπίσημο γεῦμα στῆ λέσχη εἶχαν τὰ τακούνια ξεφτυμένα. Στὴν ἀνάγκη—τί νά κάνω;—ἀποφάσισα νά τὰ πάω ὁ ἴδιος στὸν τσαγκάρη ποῦταν ἀντίκρυ. Τὰ τύλιξα σ' ἕνα ἄσπρο χαρτί, τᾶδεσα, ὅλα ἐν τάξει κι ἡ θηλειὰ γιὰ τὸ δάκτυλο. Φάνταζαν δεματάκι σοκολάτες. Ντρεπόμουν κι ὅλας. Δὲν εἶναι τῆς θέσης μου

νά κουβαλῶ παπούτσια στὸν τσαγκάρη. Γι' αὐτὸ τὰ ξέχασα. Μόνο τὸ βράδυ γυρίζοντας ἀπ' τὸ θέατρο ἀντιλήφθηκα τὸ δεματάκι. Τύχη νῶχει ἀκόμα φῶς στὸ μαγαζί του. Σταμάτησα τ' αὐτοκίνητο μπροστὰ στὴν πόρτα καὶ τὸν φώναξα :

— Τσαγκάρη! "Ἐ, τσαγκάρη!

"Ἄφησε τὴ δουλειά του καὶ βγήκε.

— Σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ τὰ ἔχεις ἔτοιμα γιὰ αὔριο.

— Στοὺς ὀρισμούς σου.

— Εὐχαριστῶ.

"Ἐτσι συνηθίζω νὰ μιλῶ μ' εὐγένεια σ' ὅποιον καὶ νᾶναι. Τὴν ἄλλη μέρα τὰ φέρνει πάλι ἡ τύχη νὰ περάσω νὰ τὰ ζητήσω μονάχος.

— Τὰ παπούτσια, παρακαλῶ.

Σκυμμένους στὴ δουλειά δὲν ἀπαντοῦσε.

— Τὰ παπούτσια, λέω. "Ἡ δὲν εἶναι ἔτοιμα;

— Εἶναι.

Σηκώθηκε ἀπότομα καὶ μοῦ τᾶδωκε στὸ χέρι.

— Πάρτα καὶ γκρεμίσου. Αὔριο μεθαὔριο θὰ σᾶς σφάξουμε ὄλους ἔσᾶς ποῦρχειστε μὲ τ' αὐτοκίνητα στὶς πόρτες καὶ περιφρονᾶτε τὸν ἐργάτη.

"Ἐτρεμε σύγκορμος κι ἦταν ὠραῖος στὸ θυμὸ του. Ἡ λαμπίτσα ταραχτήκε κι ἐκείνη κι ἄρχισε νὰ καπνίζει. Τὸ μαγαζάκι γέμισε ἀπ' τάναστημά του κι ἔφεξε ὄλο ἀπ' τὴν ἀσπράδα τοῦ ποικαμίσου του. Δὲν ξέρω τι καὶ τι εἶπαμε ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Ξέρω πῶς στὸ τέλος καθόμουνα κοντὰ του χαμηλὰ στὸ σκαμνὶ καὶ κείνος δὲ μιλοῦσε πιά φωναχτά, μὰ σιγανὰ καὶ παραπονεμένα. Μοῦλεγε πῶς δὲ γνώρισε πατέρα, πῶς ἔμαθε λίγα γραμματάκια, πῶς τὰ παράτησε γιὰ τὴν τέχνη, ἔκαμε καὶ πρόσκοπος, τί ὠραῖος καιρὸς! στὴν ὀμάδα του λένε ἦταν καὶ τὸ παιδί τοῦ βασιληᾶ, τώρα ζεῖ ἀπ' τὴ δουλειά του. Δὲν εἶναι ντροπὴ ἡ δουλειά ἔ;

— Καὶ βέβαια δὲν εἶναι.

Γέλασε κατευχαριστημένος. Ἐγὼ ὡστόσο παρατηροῦσα τὸ πρόσωπο του: Χλωμό, τραβηγμένο, γέμιζε σοῦρες ἀπ' τίς γωνιὲς τῶν τῶν χειλιῶν ὡς τ' αὐτιά. Τὸ γέλιο δὲν τοῦ ταίριαζε, ὄχι.

"Ἐτσι γνώριστήκαμε. Ἀπὸ κείνη τὴ μέρα ἀπόφευγα νὰ μὲ δεῖ μὲ τ' αὐτοκίνητο, καὶ τὰ βράδια σὰ γύριζα ἀργὰ κι αὐτὸς μὲ τὸ φῶς δούλευε ἀκόμα, στεκόμουνα καμμιὰ φορὰ καὶ κουβεντιάζαμε. Ἀπὸ φυσικὸ εἶμαι καταδεκτικὸς, τὸν ἔκανα καὶ γουστο γιατί ἦταν παράξενος. Σὰ μιλοῦσε δὲν ἄφηνε ποτὲ τὴ δουλειά του.

— ... ποῦ λέγαμε ὁ ἐργάτης ...

καὶ τραβοῦσε τοὺς σπάγγους. Τότε σήκωνε μονομιᾶς τὸ κεφάλι καὶ στεκόταν ἔτσι μὲ τὰ χέρια ἀπλωμένα σὰ νᾶθελε ν' ἀγκαλιάσει ὄλο τὸν κόσμο.

— ... μὰ σὰν ἀνέβω στὸ θρόνο ...

λὲς καὶ τοῦ κατάφερναν μιά, ἔσκυβε, μαζεῦόταν, μὲ τοὺς γρόθους σφιγμένους πάνω στὴ δουλειά ποῦ κρατοῦσε μέσα στὰ σκέλια. Ἐκείνη

τὴν ὥρα μοῦ φαινόταν φτωχός, ἑλεεινός καὶ γελοῖος. Τί ἀχάριστη, ἀλήθεια, ἡ δουλειὰ τοῦ τσαγκάρη!

Ναί, αὐτὴ ἦταν ἡ λόξα του: ὁ θρόνος. Στὴν ἀρχὴ δυσκολευόμουνα νὰ κρατήσω τὰ γέλια, ἔπειτα συνήθισα. Ἦταν, λέει, ἀπὸ βασιλικὸ αἷμα, διάδοχος κάποιου θρόνου καὶ τὸν ἀδίκησαν, μ' αὐτὸς ζεῖ μὲ τὴν ἐλπίδα—ἀλλοίμονο, ἂν δὲν τὴν εἶχε, θάχε πεθάνει—πὼς κάποια μέρα θὰ ξαναβρεῖ τὸ χαμένο του θρόνο. "Ἐχ, τὸν καῦμένο!

—Γι' αὐτὸ τοὺς ἔχεις αὐτοὺς ὄλους; Τὸν ρώτησα δείχνοντας μὲ τὸ χέρι τοὺς τοίχους ποῦσαν γεμάτοι βασιλησδες. Ναί, ἦσαν ὄλοι ξαδέρφια. Μὲ ὄλους ἔχει μυστικὰ σχέσεις. Τοῦ στέλνουν χαιρετίσματα κι αὐτὸς τοῦ μνηαίνει συμβουλές. Μὰ κρύβεται ἀπ' τοὺς φίλους τοῦ γιὰ τὸς ἐργάτες.

—Αὐτοί, βλέπεις, εἶναι οἱ ἀδικημένοι. Δουλεύουν, δουλεύουν καὶ δὲ βρίσκουν δικαίωση.

"Ἀμα ἄνοιγε ὀμιλία γιὰ τὸν ἐργάτη, γινόταν ὁ πῶ σοφὸς τοῦ κόσμου. "Ὅλα τὰ ἤξερε. Τί κάνουν στὴ Γαλλία, στὴν Ἀμερικὴ. Πόσα πληρώνεται ὁ ἐργάτης, ποιὲς ἀνάγκες ἔχει. Ἀκόμα καὶ στὴν Τουρκία κάνανε προόδους. Αὐτὸς τὰ ἔχει κανονίσει τὸν καιρὸ ποῦ πῆγε θητεία. Μῆνυσε τοῦ Πατερούλη, τοῦ Ἀτατούρκ, ἔτσι κι ἔτσι θὰ κάνεις, κι εὐτυχῶς τὸν ἄκουσε. "Ὅλα σ' αὐτὸν τὰ χρωστάει ὁ κόσμος καὶ βασιλησδες καὶ ἐργάτες. Ζοῦσε μὲ τὴν ἐντύπωση πὼς κρατᾷ τὰ γκέμια τοῦ κόσμου" στὸ χέρι.

—Μὴ βλέπεις πὼς εἶμαι τσαγκάρης. Αὐτὸ δὲν θὰ πεί. "Ἐχω μυαλὸ μεγάλο.

Καὶ τὴ στιγμή ποῦ τὸλεγε, φαινόταν ἀλήθεια μεγάλος. Τ' ἀνάστημα του ψήλωνε καὶ τὰ μάτια του γέμιζαν μὲ περήφανη δύναμη.

Μὲ τὸν καιρὸ δὲν εἶχαμε πιά μυστικὰ. Δηλαδή αὐτὸς δὲν εἶχε γιὰ μένα, γιατί ἐγὼ τοῦκρυβα πὼς δὲν τὸν ἔπαιρνα στὰ σοβαρά. Οὔτε καὶ κανένας τὸν ἔπαιρνε. "Ὅλη ἡ γειτονιά γελοῦσε μαζύ του, γιατί χωριστὰ στὸν καθένα σ' ὄλους ἔλεγε τὸ μυστικὸ του. "Ἔτσι ἦταν πολὺ εὐκολο νὰ τὸν κοροϊδεύουνε καὶ νὰ τὸν βοηθᾶνε νὰ ζεῖ μέσα στὴν τρέλλα του. Κάθε καινούριο χωροφύλακα λογουχάρη τὸν δασκαλεύανε κι ἀμέσως πήγαινε νὰ τοῦ πεί χαιρετίσματα ἀπ' τὸ παλάτι, ἐνῶ οἱ φτωχοεργάτες ποῦ τοῦ πηγαῖναν παπούτσια γιὰ μπάλωμά, τοῦ ὀρκίζονταν πὼς εἶναι ἔτοιμοι σ' ἓνα του νάημα νὰ σφάξουν ὄλους ἐμᾶς τοὺς πλοῦσιους. Ἀστεία τοῦ κάνανε ἀράδα γιὰ νὰ γελᾶνε. Πάνω σ' ἓνα ἀπ' αὐτὰ ἄρχισε νὰ μοῦ μπαίνει ἡ γνώμη πὼς ὁ τσαγκάρης δὲν ἦταν τρελλός. Πὼς αὐτὰ ποῦλεγε εἶχανε κάποια βάση. Αὐτὸ συνέβηκε ἓνα βράδυ ποῦ φανερώθηκε στὸ μαγαζί του ἓνας ξένος καὶ τοῦκανε νόημα πὼς θέλει νὰ τοῦ μιλήσει. Ὁ τσαγκάρης παράτησε ἀμέσως τὴ δουλειὰ του, σηκώθηκε μ' ὄλο τ' ἀνάστημά του καὶ πῆγε νὰ κλείσει τὴν πόρτα.

—Μιλήσε! Ὁ ξένος μ' ἔδειξε μὲ τὰ μάτια.

—Εἶναι δικὸς μου ἄνθρωπος, τοῦπε ἐπιτακτικὰ ὁ τσαγκάρης.

— Έρχομαι από μέρος τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέα...

— Λέγε! τὸν διατάζει ὁ τσαγκάρης καὶ κάθεται μεγαλόπρεπα στὸ σκαμνὶ του.

Τότε ὁ ἄλλος ποὺ στεκόταν μπροστά του σὰν τὸν πρεσβευτὴ ποὺ βρίσκεται σὲ δύσκολη θέση, τοῦ μολόγησε πῶς ὁ βασιλέας τᾶχε μάθει ὅλα καὶ τὸν παρακαλοῦσε, γιὰ χάρη του, νὰ μὴ ἀφήσει τοὺς ἔργατες νὰ κάνουν φασαρία. Πῶς αὐτός, ὁ βασιλέας, ἦταν ἔτοιμος νὰ τὰ βολέψει κατὰ πῶς θέλει, κατὰ πῶς διατάζει ὁ τσαγκάρης. Καὶ ὁ φτωχὸς ἀγέρωχα ἔβαλε τοὺς ὄρους τοῦ στὸ βασιλέα. Μίλησε ὥρα πολλή, μὲ ὠραῖα καὶ δίκαια λόγια, στὸ τέλος διατάξε τὸν ξένο:

— Πήγαινε καὶ πές του τα. Πές του: Διατάζω ν' αὐξήσει ἀπὸ αὔριο τὰ ἡμερομίσθια στὸν ἐργάτη.

Ἐ λοιπόν, δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ περιστατικὸ ποὺ μοῦκανε ἐντύπωση. Κατάλαβα μονομιᾶς πῶς πρόκειται γιὰ ἓνα ἀπὸ τὰ συνηθισμένα ἀστεία καὶ τὸ ἴδιο βράδυ ἡ Μαρία μὲ πληροφόρησε πῶς τὸ σκάρωσαν τὰ παληόπαιδα τῆς γειτονιάς καὶ συμφώνησαν νὰ πηγαίνουν ἓνα ἓνα νὰ τοῦ λένε δῆθε μὲ χαρὰ, πῶς ὁ μάστορας τοῦ ἐνοῦ, ὁ παραφέντης τοῦ ἄλλου, τοὺς εἶχε αὐξήσει ἔτσι στὰ καλά καθούμενα τὰ μισθὰ. Ὅχι, δὲν εἶναι αὐτό. Εἶναι ἐκεῖνο ποὺ ἔνοιωσα τὴν ἐπίσημη ὥρα ποὺ ὁ τρελλὸς ἔβαζε τοὺς ὄρους τοῦ στὸ βασιλέα. Σὰ γύρισα νὰ δῶ τὴ γελοία χαρὰ στὸ τυραντισμένο φτωχὸ πρόσωπό του, δὲν ἀντιλήφθηκα καμμιά χαρὰ. Ἀτάραχος, σὰ σκαλισμένος στὴν πέτρα, μιλοῦσε γιὰ τὰ δίκαια τοῦ ἀνθρώπου, ντυμένος ἀξιόπρεπεια ἀπ' τὴν κορφή ὡς τὰ νύχια. Γελοῖος ξανάγινε μόνο ὅταν σὲ λίγες μέρες μοῦ μπιστεῦτηκε μὲ καμῶρι.

— Καὶ ποὺ νὰ ξέραν οἱ ἐργάτες ὅτι ἂν βλέπουν λίγο καλὸ εἶναι ἀπὸ μένα.

Ἐγὼ ὅμως ἔμενα μὲ τὴν ἐντύπωση τῆς νύχτας ἐκείνης ποὺ σιγὰ σιγὰ στερεώθηκε κι ἀπὸ ἄλλα περιστατικά. Μιά μέρα λογουχάρη βρῆκα τὸ μαγαζὶ στολισμένο λογιῆς λογιῶν σημαῖες.

— Ἐγὼ ἴδια τίς ἔχω ὅλες, μὲ βεβαίωσε ὁ τσαγκάρης.

Τὴν ἄλλη ἀπλωνόταν μονάχα ἡ σημαία μὲ μισοφέγγαρο.

— Νά! ποὺ ἔχεις προτίμηση.

— Εἶναι γιὰ τὸ φεγγάρι. Μόνο γιὰ τὸ φεγγάρι ποὺ ἔχει πάνω. Γιατὶ τὸ φεγγάρι μοῦ μοιάζει. Παίρνει φῶς ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ τὸ μοιράζει τῇ νύχτα στὸν κόσμο. Κι ἐγὼ αὐτὸ κάνω.

— Κι ἀπὸ ποῦ παίρνεις φῶς ἐσύ;

Δὲν ἤξερε νὰ ἀπαντήσει.

Μὰ ἦταν πιά φῶς φανερό. Αὐτὰ δὲν ἦσαν λόγια τρελλοῦ κι οὔτε μποροῦσες νὰ πεῖς πῶς ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς ἦταν ὅποιος ὅποιος. Τὸ αἷμα κάποιος ἀρχοντογενειᾶς μιλοῦσε μὲ τὸ στόμα του. Ἔτσι τὸ στοχάστηκα: Ἡ μάννα του θάχε πέσει παραδουλεύτρα ἢ σκλάβα στὰ χέρια κάποιου τρανοῦ ἀρχοντα. Δὲν εἶναι; Πράγματα ποὺ

γίνονται στον κόσμο. Να βρεθοῦμε καιμιά ὥρα και συγγενεῖς με τὸν τσαγκάρη; Ἄστεῖο πρᾶμα. "Ἄς εἶναι... Ἔτσι γιὰ νὰ τὸν χαροποιήσω, μόνο γιὰ νὰ τὸν χαροποιήσω, μιὰ μέρα τοῦ μολόγησα κι ἐγὼ ποιὸς και ποιὸς εἶμαι. Τοῦ τὰ ἱστορήσα ὅλα με τὸ νῦ και με τὸ σῖγμα. Ἀλλὰ δὲ με πιστεψε. Μονομῆσα κατάλαβα πὼς δὲ με πιστεψε. Γιατὶ μᾶκουε με συγκατάβαση ὡς πού τοῦ ξέφυγε ἓνα χαμόγελο. Ἰδια ἢ στάση πού κράτησα ἐγὼ ἀπ' ἀρχῆς μαζί του. Μπορεῖ με τὴ σειρά του νὰ μ' ἐπαιρνε κι αὐτὸς τρελλό. Εἶναι παρατηρημένο ἐξ ἄλλου πὼς ὅλοι οἱ τρελλοὶ νομίζουν τοὺς φρενίμους τρελλοὺς. Κι ὁμῶς ἐμένα με πείραξε. Με πείραξε πολὺ. Γιατὶ τὰ δικά μου δὲν εἶναι λόγια τοῦ ἀέρα. Εἶναι ὅλα ἀλήθεια. Νά! τὰ κάστρα μου και και τὰ μαρμαρένια παλάτια μου στέκουν ἀκόμα ἐρείπια ἐκεῖ στο χωριὸ τῶν παππούδων μου. Και ἡ γῆ εἶναι γεμάτη χρυσάφι. Φτάνει νὰ ζῦσεις τὸ χῶμα γιὰ νὰ ξεπεταχτεῖ δουλεμένο χρυσάφι. Τὰ ὑποστατικά τῶν παππούδων μου, λένε, ἦταν ἀγύριστα. Ὅλοι τὸ λένε. Πάνω στ' ἄλογο θέλαν βδομάδες νὰ τὰ ἐπιστατήσουν. Κι ἐγὼ ὁ ἴδιος πόσες φορές τὰ γύρισα καβάλλα και με τὸ καιμισίκι στο χέρι. Τί, πὼς τῶρα ἀνήκουν σὲ ἄλλους; Ὅποτε θέλω τὰ σεριανίζω. Και σὰ βρῶ στο δρόμο μου γκρεμοὺς και ρέμματα και ὄρη, τ' ἄλογο μου ἀνοίγει δυὸ πελώριες φτεροῦγες και τὰ περνᾶμε. Αὐτὰ βέβαια στ' ὄνειρο, τὰ φτερά. Τ' ἄλλα ὁμῶς ὅλα εἶναι ἀλήθεια. Τὸ εὐγενικώτερο αἷμα βράζει μες στο κορμί μου. Φαίνεται ἐξ ἄλλου. Μὰ πού νὰ τὸ καταλάβει ὁ τσαγκάρης. Ὁ λωλός... Ἔτσι λοιπὸν γιὰ γούστο, εἶπα νὰ κάνω μιὰ δοκιμὴ και με κανένα ἄλλο, πού νὰ μὴ ξέρει ποιὸς εἶμαι και πού νὰ μὴν εἶναι και λωλός, ἐπὶ τέλους. Κάθησα λοιπὸν και τὰ ἱστορήσα στον πρῶτο πού βρῆκα μπροστά μου, τὰ κάστρα μου... τὰ παλάτια μου... τὰ ὑποστατικά μου... Γιὰ προφύλαξη ὁμῶς τοῦ τᾶλεγα μισὸ στα σοβαρὰ και μισὸ στ' ἀστεῖα, κι αὐτὸς τὰ δέχτηκε γι' ἀστεῖα! Ἔτσι εἶναι τὰ δέχτηκε γιὰ ἀστεῖα. Στο τέλος ἀναγκάστηκα νὰ γελῶ κι ἐγὼ μαζί του. Κατάλαβα πὼς ἂν ἐπέμενα θὰ με παρεξηγοῦσε. Κι ὁμῶς ἡ περίσταση ἢ δικιά μου δὲν εἶναι τέτοια. Εἶναι ὅλα ἀλήθεια. Κατάγομαι πραγματικά ἀπὸ βασιλικὸ αἷμα. Ἐγὼ δὲν τὸ λέω γιὰ νὰ διεκδικήσω κάποιον θρόνο, μὴ ἔτσι πού ἦρθαν τὰ πράματα πρέπει ν' ἀποδείξω πὼς δικαιωματικά μου ἀνήκει. Νὰ τ' ἀποδείξω τουλάχιστο στον ἑαυτό μου. Γιατὶ ἂν δὲν τ' ἀποδείξω, καιμιά ὥρα θὰ με βγάλουν και μένα τρελλό, μὰ σὰν τ' ἀποδείξω, τότε θάχω δικαίωμα νὰ κρατῶ τὴν ἀξιοπρεπὴ στάση πού εἶχε ὁ φτωχὸς τὴν ὥρα πού ἔβαζε τοὺς ὄρους του στον βασιλέα.

"Ἔτσι ἀποφάσισα νὰ βάλω σὲ τάξη τὴν οἰκογενειακὴ βιβλιοθήκη. Νὰ ἐξετάσω ὅλα τὰ παλιὰ χαρτιά μας. Νὰ γράψω με τὴν περίσταση τὰ κλαδιὰ και τὰ παρακλάδια τῆς μεγάλης γενιᾶς μου πού σκορπίστηκε σ' ὄλο τὸν κόσμο. Γιατὶ σὰν λειψῶ ἐγὼ ποιὸς θα τὰ κάνει; Κανένας δὲ θὰ ξέρει ἀπὸ πού βαστάει ἢ σκούφια του. Και θάταν κρῖμα. Πραγματικά κρῖμα. Γιατὶ σήμερα βρῆκα, ναί βρῆκα, μες στ' ἀρχαῖα χαρτιά μας ὡς και χρυσόβουλλα αὐτοκρατόρων με

τόνομα μου. Καί θά μοῦ πει ὁ τσαγκάρης;... — Τσαγκάρη, ἔ, τσαγκάρη! Νά μοῦ ἔχεις ἔτοιμα τὰ παπούτσια αὔριο, τὸ δίχως ἄλλο.

Περπατοῦσα καταχαρούμενος — καί μέ τὸ δίκαιο μου! Εἶχα ὄρεξη νὰ πηδήξω, νὰ γελάσω, μὰ μοῦκοψε τὸ δρόμο, μέ τὴν κλαψιάρικη φωνή του ἕνας ζητιάνος ποῦ καθόταν διπλωμένος στὰ δύο μέσ στὴν κώχη τοῦ δρόμου:

— Εἶμαι ὀρφανός! Κάμετε ἐλεημοσύνη στὸν ὀρφανό.

Στάθηκα γιὰ νὰ βάλω τὸ χέρι στὴν τσέπη, μὰ τὴν ἴδια ὥρα τὸ μάτι μου ἔπεσε πάνω του κι ἡ σκέψη στὸ νοῦ μου «Ἄραγε νᾶναι κι αὐτὸς ἀπὸ σοῖ;» Ἄρχισα νὰ τὸν ἐξετάζω. Ψηλὸ κούτελο, βαθὺ βλέμμα, ἀετήσια μύτη. Τ' αὐτιά του μικρά, τ' ἀνάστημα μεγάλο. Τὸ μάγουλο του εἶχε τ' ἀρχοντικό χρῶμα τοῦ ἡλίου, μὰ τὸ στόμα κρυβόταν κάτω ἀπὸ παχυὰ νεκατεμένα κι ἄσπρα μουστάκια. Ἀμέσως μέ τὸ νοῦ, στήλωσα τὸ γερμένο κορμί. Τὸν ἔπλυνα, τὸν κτένισα, τὸν ἔντυσα κατὰ πῶς πρέπει, τὸν ἔβαλα σὲ παλάτια. Τότε τοῦ μίλησα μέ σεβασμό.

— Δὲ μοῦ λέτε; Πῶς βρεθήκατε ἔτσι, κύριε;

— Εἶμαι ὀρφανός, ἀπάντησε κλαψιάρικα ὁ γέρος. Ὁρφανός μέσ' στὸν κόσμο.

— Ἔ' φυσικά, ἀφοῦ εἶσαι γέρος.

— Ὁρφανός λέγεται κι ὁ γέρος σὰν δὲν ἔχει κανένα. Ἐγὼ ἔχω τὸ βιολί μου... Καί μοῦ τῶδειξε. Εἶχε καί μιὰ ξεφλουδισμένη τσανάκα, κι ἕνα καλάθι γιοματο λογιῆς λογιῶν κουρέλια. Ὅλο τὸ νοικοκυριό του. Τὴν ὥρα ποῦ στάθηκα, μπάλωνε μέ μιὰ χοντροβελόνα τὸ σακκάκι του ποῦ μιὰ σπιθαμὴ δὲν ἔμοιαζε στὴν ἄλλη.

— Πῶς κατάντησες ἔτσι, παππούλη; Δὲν ἔχεις παιδιά;

Συγκινήθηκε ὁ γέρος.

— Εἶχα... εἶχα... μ' ἀδικήσανε... μέ βγάλανε στοὺς δρόμους... μοῦ πήραν τὰ ὑπάρχοντά μου. Μέ μιὰν ἐλπίδα ζῶ, νὰ βρῶ κάποτε τὸ δίκαιο μου. Παρλὲ βοῦ φρανσέ;

— Μιλᾶς καὶ Γαλλικά!;

— Ἀμέ πῶς; Μὴ βλέπεις τώρα ποῦ κατάντησα ἔτσι. Ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ γενιᾶ κι ἀπὸ σοῖ.

Τότε εἶπα νὰ τὰ παίξω ὄλα γιὰ ὄλα. Ἐσκυφα, τὸν κύταξα κατὰμματα, τὸν ρώτησα.

— Μὴν εἶσαι καὶ σὺ κανένας πρίγκηπας ξεπεσμένος;

Ἦταν, μὰ δὲν τὸ μολογοῦσε σὲ κανένα. Ἦταν! Ἐφυγα ξεχνώντας νὰ τοῦ δώσω ἐλεημοσύνη. Ἐφυγα σαν τρελλός. Μὰ τοῦκανα πρὶν νὰ φύγω μιὰ βαθειὰ ὑπόκλιση.

— Bonsoir monsieur.

— Μπονσουὰρ μεσιέ, μ' ἀπάντησε κατευχαιριστημένος.

Γιὰ πολλὴ ὥρα ἡ βόχα τῶν κουρελιῶν του μοῦ καθόταν ἀκόμα στὴ μύτη.

(ἀκολουθεῖ)

ΜΑΡΙΚΑ ΡΟΥΣΙΑ

Γ Ε Ν Ι Κ Ο Τ Η Τ Α

Ναί, δεσποινίς! Το ειδύλλιο μας σαν ένα ανάλαφρο φτερό
σύρθηκε με τον άνεμο πολύ μακριά από μένα
κι ένα προς ένα απ' το σπαθί του χωρισμού το κοφτερό
στάζουνε κάποια λόγια μου σεμνά πῶχω είπωμένα.

Είμαι ή καρδιά μου απ' τή βαρεία λατρεία για σέ, πιά καθαρή,
μ' απ' τήν αγάπη μη σκεφτείς πώς έχει αυτή έξοκειλει
'Απλώς τήν άφοσίωση σε μιά όμορφιά μόνο, θαρρεί
νάσαι ένα πράγμα σφαλερό — τυραννική μιά κήλη.

“Όσον αισθάνεται κανείς άπέραντο, πολυπληθή
τόν κόσμο, τόσο πιό πλατειά κι' ή διάθεση προβάλλει
Που σ' ένα τύπο καλλονής άδικο να προσκολληθεί
άφου ποικίλους συναντά παντού, με το τσουβάλι.

Μη στοχαστείς έκφυλισμό το αίσθημα αυτό πώς προκαλεί
κάνει το έγω σά ρόδο άπλό, δίχα περίσσια λουσα.
Κι αυτό τ' ώραίο το γεγονός είναι ως να τῶνοιωθα, καλή,
σαν τὰ βαμμένα χείλη σου με άφέλειαν έφιλουσα.

Κι άπλός ζητώ νάσαι ό καθείς όμοια άκριβώς τή φυσική
τήν καλλονή κι' οί πόθοι του ν' άνοίγουνται στα πλάτη,
μιάς γενικότητας τρελλής να τόν φλογίζει ή μουσική
δίχα νάν' ό ένας τ' άλλουνοῦ βάρος στην ώμοπλάτη.

Ναί! 'Απ' τοῦ κάλλους τήν κορφή κοιτάζω τώρα, δεσποινίς,
τήν άφοσίωσή μου για σέ σαν άρμα π' άνετράπη.
Και λέω πώς είν' μαρτύριο μιάς άδυσώπητης ποιηής
όταν σε μόνο μιά μορφή στενεύει ή πλάνα αγάπη.

ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΒΙΘΗΣ

ΙΑΤΡΙΚΑ ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ ΚΥΠΡΟΥ

ΤΖΙΟΓΧΟΣ-ΣΚΑΘΘΑΡΟΧΟΡΤΟΝ
ΣΚΟΡΠΙΔΙΝ-ΧΟΡΤΟΝ

ΤΖΙΟΓΧΟΣ : Είναι αλήθεια πώς τὸ ἐνοστιχτο τῆς αὐτοσυντηρήσεως καὶ ἄμυνας εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιο κυρίαρχα ἐνοστιχτα τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου, πού πιό κυρίαρχο φανερώνεται στὰ κατώτερα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο ζῶα. Αὐτὸ τὸ ἐνοστιχτο ὀδήγησε καὶ ὀδηγεῖ τὰ ζῶα στὴν ἄμυνα κατὰ τῆς ἀρρώστιας. Ἔτσι, ὁ σκύλος καὶ ὁ γάτος ὅταν θέλουν νὰ ἐμέσουν διαλέγουν ὠρισμένα χόρτα πού προκαλοῦν ἔμετο καὶ τὰ τρώνε. Ὁ ἄνθρωπος τώρα προικισμένος μὲ τὸ λογικὸ παρατήρησε τὴν ἐνοστιχτώδη αὐτὴ ἄμυνα τῶν ζῶων κατὰ τῆς ἀρρώστιας καὶ πλούτισε μὲ τὴν παρατήρηση αὐτὴ καὶ τὴ δική του ἄμυνα, πού ἦταν στὴν ἀρχὴ καὶ αὐτὴ ἐνοστιχτώδης. Στὴν ἐνοστιχτώδη αὐτὴ ἄμυνα τῶν ζῶων ἀποδίδουν πολλοὶ μῦθοι τὴ διδαχὴ ὠρισμένων θεραπευτικῶν μεθόδων, πού χρησιμοποιοῦνται ἀκόμα ὡς σήμερα. Τὰ κλύσματα π. χ. μᾶς τὰ δίδαξε ἡ Ἴβις, πού γεμίζει τὸν τράχηλό της μὲ θαλασσινὸ νερὸ καὶ ὕστερα μὲ τὸ ράμφος της τὸ ὑποκλύζει τὴν φλεβοτομία μᾶς τὴ δίδαξε ὁ ἵπποπόταμος τὴν ἐγχείρηση τοῦ καταρράχτη μᾶς τὴ δίδαξε ἡ αἶγα, πού, ὅπως γράφει ὁ Γαληνός, ὁ Αἰλιανὸς καὶ ἄλλοι, στὶς περιπτώσεις ὑποχύματος ἀναζητεῖ ἀγκάθι καὶ μὲ αὐτὸ προκαλεῖ τὴν καταβύθιση τοῦ φακοῦ. κ.λ.π. (Ἄριστ. Κούζη, Ἱστορία τῆς Ἱατρικῆς, Ἀθήναις 1929, σελ. 13).

Τὰ ζῶα ὅμως δὲ δίδαξανε στὸν ἄνθρωπο μόνο θεραπευτικὲς μεθόδους ἀλλὰ καὶ μερικὲς θεραπευτικὲς ιδιότητες διαφόρων φυτῶν. Ὁ Διοσκουρίδης γράφει σύμφωνα μὲ τὴ δοξασία αὐτὴ πὼς τὸ χελιδόνιον τὸ μέγα (*Chelidonium majus*), τὸ «χελιδόνιον» τοῦ Θεόφραστου, μᾶς τὸ δίδαξαν ὡς ὀξυδορκικὸ τὰ χελιδόνια: «δοκεῖ δὲ φλεβομασθῆαι χελιδόνιον, ἐπειδὴ περ ἅμα ταῖς χελιδόσι (φαινομέναις) φύεται, ληγουσiais δὲ συμπαρακμάζει. τινὲς δὲ προσιστόρησαν ὅτι, ἐάν τις τυφλωθῆ τῶν τῆς χελιδόνος νεοσσῶν, αἱ μητέρες προσφέρουσαι τὴν πόαν ἰώνται τὴν πῆρῳσιν αὐτοῦ.» (Pedanii Dioscuridis Anazarbei, De Materia Medica, ed. Max Wellmann, libr. II, 180). Ὁ ἴδιος συγγραφεὺς γράφει παλι πὼς τὸ ἐλαφόβοσκον (ἢ ἐλαφικόν ἢ νέβρειον ἢ ὀφιοκτόνον) (*Pastinaca opra*;) μᾶς τὸ δίδαξανε κατὰ τοῦ δήγματος τῶν ἐρπετῶν τὰ ἐλάφια: «ταύτην φασὶ τὴν πόαν νεμηθείσας τὰς ἐλάφους ἀντέχειν τοῖς τῶν ἐρπετῶν δήγμασιν ὅθεν καὶ τὸ σπέρμα δίδοται τοῖς ἐρπεοθήκτοις σὺν οἴῳ». (Ped. Diosc. De Mat. Met., libr. III, 69). Ὁ Πλίνιος ἐπίσης ἀναφέρει πὼς τὸν μάρθο (Foeniculum vulgare ἢ F. officinale) μᾶς τὸν δίδαξανε κατὰ τῆς ἀμβλυ-

ωπίας τὰ φίδια: «*Hiberna latebra visu obscurato, marathro herbae sese affricans, oculos inungit ac refovet*». (Plini Secundi, *Naturalis Historiae*, ed. Carol. Mayhoff, VIII, 41). "Ἔτσι καὶ τὸν τζιόγχο (*Sonchus oleraceus*) κατὰ τὴν κυπριακὴ δοξασιὰ μᾶς τὸν διδάξε ὡς θεραπευτικὸ γιὰ τὰ δῆγματα τῶν φιδιῶν ὁ κάβουρας.

Ὁ μῦθος αὐτὸς στὴν Κύπρο εἶναι ὁ ἐξῆς: «Μιά φορὰ ἕνας κάβουρας ἔτρωγε μιὰ κουφή (*Viperca mauritanica*). Κάθε λίγο ὅμως ἔτρεχε, ἐξαφανιζόταν καὶ ξαναγύριζε νὰ συνεχίσει. Ἀπὸ περιέργεια τὸν εἶχαν παρακολουθήσει καὶ τὸν εἶδαν πῶς ἔτρωγε τζιόγχο. Ὅσο ἔτρωγε τὸν τζιόγχο τὸ καταφάγωμα τῆς κουφῆς δὲν τοῦ προξενούσε τίποτε. Ὄταν ὅμως ξέρασε τὸν τζιόγχο, τότε δηλητηριάστηκε καὶ πέθανε». Μιὰ ἄλλη ἐκδοχὴ εἶναι πῶς ξεριζώσαν τὸν τζιόγχο γιὰ νὰ δοῦν τι θὰ συμβεῖ. Ὁ κάβουρας ὅταν δὲν βρῆκε τὸ φυτὸ γιὰ νὰ φάει, ξέρασε καὶ πέθανε. Μιὰ διήγηση τοῦ νὰ μοιάζει πάνω κάτω μετ' αὐτῆ, με ρήγανη ὅμως χελώνα καὶ φίδι, ὑπάρχει στὸ «Περὶ θαυμασιῶν ἀκουσμάτων» τοῦ Ἀριστοτέλη: «Τὰς χελώνας φασίν, ὅταν ἔχῃ φάγῳσιν, ἀπεσθθιν ὀρίγανον· ἔαν δὲ μὴ θᾶττον εὔρη, ἀποθνήσκειν». (Aristotelis, *Opera Omnia*, ed. stereot. C. Tauchnitianae, 1884, vol. XVI, σελ. 183).

Ὁ τζιόγχος αὐτὸς στὴν Κύπρο καλεῖται καὶ φιδόχορτον ἢ χόρτο τῆς κουφῆς, γιὰτὶ μετ' αὐτὸ γιαιτρεῖονται οἱ ὀφιόδηχτοι. Στους ἀρχαίους λεγόταν σόγχος, σόκχος, κιχώριον, κικώριον. Ὡς χόρτο τῆς κουφῆς ἢ φιδόχορτο καλεῖται καὶ ἡ δρακοντιά (*Dracontium vulgare* καὶ *Draconculus vulgaris* ἢ κατὰ τὸν Π. Γεννάδιον (Λεξικὸν Φυτολογικόν, Ἀθήναις, 1914, σελ. 1037) τὸ Ἀρίσαρον τὸ κοινὸν ἢ σιβθόρπειον, *Arisarum vulgare*). Στὴν Ἑλλάδα φιδόχορτα ἢ δρακοντιές καλοῦνται τὸ Ἄρον τὸ στικτὸν (*Arum maculatum*), τὸ Ἄρον τὸ Ἰταλικόν (*Arum italicum*), καὶ ὁ Δραγκόκούκος ὁ κοινός (Σπυρ. Μηλιαράκη, Ἐγχειρίδιον Βοτανικῆς, Ἀθήναις 1910, σελ. 505). Πιο συχνὰ μετ' αὐτὸ ὄνομα αὐτὸ καλεῖται τὸ Ἄρον τὸ στικτὸν. Τὴν ὀνομασίαν τοῦ ὅμως αὐτῆ τὴν πῆρε γιὰτὶ ὁ καυλὸς τοῦ παρουσιάζει στίξεις ὅμοιες μετ' αὐτῆς τοῦ δερματικῶς τοῦ φιδιοῦ (N. Πολίτης) καὶ ὄχι γιὰτὶ ὑπάρχει γι' αὐτὸ σχετικὸς πρὸς τὸ δικὸν μᾶς τζιόγχου μῦθος.

ΣΚΑΘΘΑΡΟΧΟΡΤΟΝ – ΣΚΟΡΠΙΔΙΝ: Ὁ Ν. Πολίτης στὰ «Λαογραφικὰ Σύμμεικτα», τόμ. Α', σελ. 40 γράφει γιὰ τὸν κανόνα τῆς ἀναλογίας, τοῦ σύμφωνα μετ' αὐτὸ δημιουργοῦνται δεισιδαιμονίες ἀπὸ τελείως ἐξωτερικὲς ὁμοιότητες ἢ συγγένειες δυὸ πραγμάτων. Τὸ φαινόμενο αὐτὸ τῆς ἀναλογίας στὴ δημιουργίαν δεισιδαιμονιῶν εἶναι κοινὸν σὲ ὅλους τοὺς λαούς. Στους ἀρχαίους π. χ. Ἕλληνες τὸ σκορπίουρον (ἢ ἡλιοτρόπιον τὸ μέγα, *Scorpiurus vermiculata*, κατὰ τὸν Γεννάδιον) ὀνομάσθηκε ἔτσι ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα τοῦ ἄνθους τοῦ πρὸς τὴν οὐρὰ τοῦ σκορπιοῦ. (Pæd. Diosc., *De Mat. Med.*, libr. IV, 190). Ὑστερα σύμφωνα μετ' τὸν ἀνωτέρω κανόνα χρησιμοποιήθηκε ὡς θεραπευτικὸ καὶ προφυλαχτικὸ κατὰ τῶν δηγμάτων τοῦ σκορπιοῦ. Ἐπίσης τὸ βούφθαλμον ἢ ζωόφθαλμον (ἢ ἀείζων τὸ μέγα, εἶδος

χρυσάνθεμου κατά τὸν Γεννάδιο) ὀνομάσθηκε ἔτσι γιὰ τὰ φύλλα του περιγράφουν κύκλο ὅμοιο πρὸς τὸ μάτι. (Ped. Diosc., De Mat. Met., libr. IV, 88). Ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα αὐτὴ χρησιμοποιοῦν τὸ βούφθαλμον σὲ ὀφθαλμικὲς παθήσεις. (Βούφθαλμον στὴν Κύπρον σήμερον καλεῖται μιὰ ποικιλία ἀμπελιοῦ). Τὸ ἴδιο ἔχει συμβεῖναι καὶ γιὰ τὸ ἔχιον, τὸ σκορπισειδὲς καὶ ἄλλα φυτὰ. Καὶ σὲ λίθους, ποῦ ἡ ὁμοιότητά τους πρὸς ὠρισμένα πράγματα τράβηξε τὴν προσοχὴ τοῦ ἀνθρώπου, παρατηρήθηκε τὸ φαινόμενο αὐτό, ὅπως π.χ. γιὰ τὸν αἱματίτη λίθον, τὴν γαιματόπετρα τῆς Κύπρου, ποῦ ὀνομάσθηκε ἔτσι ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα τοῦ χρώματός του πρὸς τὸ αἷμα καὶ ποῦ χρησιμοποιοῦν γι' αὐτὸ ὡς κατασταλτικὸ τῆς αἱμορραγίας καὶ τῶν ὀφθαλμικῶν παθήσεων, χρήσεις ποῦ διατηρεῖ καὶ σήμερον ἀκόμα ἡ δημώδης ἰατρικὴ τῆς Κύπρου. («Κυπριακὰ Χρονικά», ἔτος Δον 1926, σελ. 156).

Ἀπὸ τὸ φαινόμενο αὐτὸ ἐπήγασε καὶ ἡ χρῆσις τοῦ σκαθθαρόχορτου κατὰ τῶν σκαθθάρων (τύλων, ἀκροχορδόνων) στὴν Κύπρον καὶ τῶν σκορπιδικῶν κατὰ τῶν οἰδημάτων καὶ τῶν ἀποστημάτων. Τὸ σκαθθαρόχορτον (ἀγνοοῦμε τὴν ἐπιστημονικὴν του ὀνομασίαν) ὀνομάσθηκε ἔτσι, γιὰ τὸ ἄνθος του μὲ τὸν καρπὸ μοιάζει μὲ σκάθθαρον. Ἀπὸ αὐτὸ χρησιμοποιοῦν ὑπερταστικὴν ἐν τῇ θεραπείᾳ τῶν σκαθθάρων. Γιὰ νὰ πετύχει ὁμοίως ἡ θεραπεία πρέπει κατ' ἄλλους νὰ φάει ὁ ἄρρωστος σπόρους τοῦ σκαθθαρόχορτου χωρὶς νὰ τὸ ξαίρει («Κυπρ. Χρον.» ἔτος Δον, σελ. 42) κατ' ἄλλους νὰ φάει ἀπλῶς τὰ φύλλα καὶ τοὺς σπόρους (μᾶς μεταδόθηκε αὐτὸ προφορικῶς). Γιὰ τὴν θεραπείαν τῶν σκαθθάρων ἔχτος τοῦ σκαθθαρόχορτου ὑπάρχουν καὶ εἰδικοὶ ἅγιοι (θεουργικὴ ἰατρικὴ): ὁ ἅγιος Σκάθθαρος καὶ ὁ ἅγιος Θύρσος ἢ Θέρισος. Ἡ δημιουργία ὁμοίως τῆς δεισιδαιμονίας αὐτῆς ὀφείλεται στὴν παρετυμολογία λέξεων, ἂν καὶ κατὰ βάθος αὐτὸ ὀφείλεται στὴν ἐπιβίωση καὶ ἡ παρετυμολογία ἦταν ὁ ὑποβοηθητικὸς παράγοντας τῆς ἐκδηλώσεως. Ἄγιοι εἰδικοὶ γιὰ διάφορες ἀρρώστιες στὴν Κύπρον ὑπάρχουν πολλοί, ἰδίως αὐτοὶ ποῦ ἀπὸ παρετυμολογία ἐθεωρήθησαν ἰαματικοὶ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν. Τέτιοι π.χ. εἶναι ὁ Ἅγιος Ἀκουφος ἢ Ἀκουας (Ἅγ. Ἰακώβος) γιὰ τὴν κωφωσιν, ὁ Ἅγιος Βηχσιανός (Ἅγ. Βησσιανός) γιὰ τὸν βῆχον, ὁ Ἅγιος Τζιενκάς (Ἅγ. Κενδέας) γιὰ τὰ ἄλγη καὶ ἄλλοι.

Τὸ σκορπίδιον (*Adiantum capillus veneris*) πάλι ὀνομάσθηκε ἀπὸ τὸ ὅτι σκορπιζεῖ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ἀπὸ τὸ ὄνομά του τοῦτο ἐφαρμόστηκε ἀργότερα ὡς διάσκορπιστικῶν τῶν οἰδημάτων καὶ τῶν ἀποστημάτων. Ἡ τέτια χρῆσις του ἀπαντᾷ καὶ στὴν Ἑλλάδα ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἡλ. Α. Τσιτσέλης στὴ «Συλλογὴ Ὀνομάτων Φυτῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ». (Θ. Χελδράϊχ, Τα δημῶδη ὀνόματα τῶν φυτῶν, ἔκδ. Σπ. Μηλιαράκη, Ἀθήναις 1910, σελ. 233). Στὴν Κύπρον ἐπίσης τὸ χρησιμοποιοῦν καὶ ὡς ἐμμηναγωγό, γιὰ τὸ μὲ αὐτὸ «σκορποῦν τὰ αἵματα». («Κυπρ. Χρον.», ἔτος Δον 1926, σελ. 169). (Γιὰ τὸ σκορπίδιον αὐτὸ ἀναφέρουμε καὶ μιὰ χρῆσις του

παλιά, πού ἐξιστορεῖ ὁ Μητροφάνης, σκευαφύλακας τῆς Μονῆς Μαχαιρᾶ, σὸ ἰατροσοφικό του: «Λέγουσιν διτι ἐτοῦτο τὸ βότανον εἶναι ἐκεῖνο μετὸ τοῦ ὀποίου τὴν στάκην οἱ Βενετσιάνοι κάμνουσι τὸ χρυσάφι λαμπρότερον τῶν ἄλλων χρυσαφίων κοινῶν δὲ λέγονται σκορπίδι»).

ΧΟΡΤΟΝ: Ἡ ὑπαρξη φυτῶν πού λάμπουν τῇ νύχτα καὶ ἔχουν θαυμάσιες καὶ μαγικὲς ἰδιότητες εἶναι ἀρχαία καὶ παγκόσμια δοξασία. Ὁ Αἰλιανὸς π.χ. ἀναφέρει τὴν ἀγλαοφώτιδα πού «μεθ' ἡμέραν μὲν ἐν τοῖς ἄλλοις διαλέληθε καὶ οὐκ ἔστι πάνυ τι σύνοπτον, νύκτωρ δὲ ἐκφαίνεται καὶ διαπρέπει, ὡς ἀστὴρ φλογώδης γάρ ἔστι καὶ ἔοικε πυρὶ». (Αἰλιανού, Ζῶων Ἱστορία, ΙΔ' 27). Τὴν ἀγλαοφώτιδα αὕτη ἢ Σολωμονικὴ τοῦ Μόναχου τὴν ἀποκαλεῖ «βοτάνη τῆς σελήνης» (Σολωμ. Κωδ. Μονάχου, ἐλλ. 70 φ. 253 β.). Ὁ Ἰωσήπος ἐπίσης μιλά γιὰ μιὰ ρίζα τῆς Παλαιστίνης, τὴν βατταριτίδα, πού λάμπει κατὰ τὴ νύχτα. (Ἰωσήπου, περὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πολέμου Ζ', στ', 3). Τὴ βατταριόα αὕτη τὴν ἀναφέρουν καὶ μερικοὶ κατοπινοὶ βυζαντινοὶ συγγραφεῖς σὰν τὸν Γεώργιο τὸν Ἀμαρτωλο καὶ τὸν Γλυκᾶ. Ἀλλὰ γενικῶς σὲ ὅλες τὶς χῶρες Συρία, Περσία, Ἀρμενία, Μεσαιωνικὴ Εὐρώπη κλπ. ἢ δοξασία γιὰ τὴν ὑπαρξη φωτοβόλου κατὰ τὴ νύχτα φυτοῦ εἶναι συχὴ (P. Ascherson). Στὴ σημερινὴ Ἑλλάδα πιστεύεται ἢ ὑπαρξη τῆς λαμπηδόνας ἢ λαμπιδούσας, φυτοῦ πού βγαίνει στὰ ψηλά βοσκοτόπια καὶ πού λάμπει τὶς νύχτες. Τὸ φυτὸ αὐτὸ συσχετίζεται πρὸς τὴν ἀνεύρεση θησαυρῶν καὶ ἔχει τὴν ἰκανότητα νὰ ὑποβοηθεῖ στὴν ἀπόχτηση πλοῦτου. Γιὰ τὴ λαμπηδόνα αὕτη γράφει σχετικὰ ὁ Θ. Γ. Ὀρφανίδης στὰ «Γεωπονικά», Ἀθῆναις 1872, τ. Α', σελ. 62-63 καὶ ὁ Ν. Γ. Πολίτης στὸ «Μελέται περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς γλώσσης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ», Παραδόσεις, μέρ. Β', Ἀθῆναις 1904, σελ. 906. (Ὁ Πολίτης στὴν ἴδια σελίδα σὲ ὑποσημείωση ἀναφέρει καὶ μιὰ σειρά ξένων συγγραφῶν πού ἀναφέρουν τὸ βοτάνι αὐτὸ τῆς Ἑλλάδας, ὅπως εἶναι ὁ Porcacchi, Cornelio καὶ ἄλλοι).

Στὴν Κύπρο ἢ δοξασία τῶν φωτοβόλων βοτανῶν ὑπάρχει, χωρὶς νὰ συσχετίζεται ὅμως μετὰ τὴν ἀνεύρεση θησαυρῶν ἢ ὑποβοήθηση πρὸς ἀπόχτηση πλοῦτου. Τὸ φωτοβόλο αὐτὸ βοτάνι τῆς Κύπρου καλεῖται ἀπλῶς «χόρτον». Τὸ «χόρτον» αὐτὸ λάμπει κατὰ τὴ νύχτα, τὴ μέρα ὅμως δὲν ξεχωρίζει ἀπὸ τὰ ἄλλα χόρτα, καὶ ὅταν τὸ φάνε τὰ ζῶα, προπαντὸς τὰ βόδια, προσβάλλονται ἀπὸ δηλητηρίαση καὶ πεθαίνουν. Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸ οἱ χωρικοὶ ὅταν δοῦν στὰ λειβάδια λαμπρα βοτάνια τὰ καταστρέφουν. Δὲν μπορέσαμε ὡς σήμερα νὰ ξεχωρίσουμε τὸ χόρτο αὐτὸ (ἀφοῦ μάλιστα παραδέχονται πῶς τὴ μέρα δὲν ξεχωρίζει ἀπὸ τὰ ἄλλα χόρτα). Ἐνας ὅμως χωρικός μᾶς ἔχει φέρει μανδραγόρα μετὰ τὴ διαβεβαίωση πῶς πρόκειται γιὰ τὸ φωτοβόλο αὐτὸ χόρτο. Οἱ Ἀραβες τὸν μανδραγόρα αὐτὸ (κ. στὴν Κύπρο ἀρκαθθρωπος, καλιαθθρωπάριν, μαντραγούριν κλπ.) τὸν καλοῦν «κερὶ τοῦ διαόλου», γιὰ τὴ νύχτα λάμπει ἀπὸ τὶς πυγολαπίδες πού κάθονται ἀπάνω του. (Herbelot Bibliothèque Orientale, 1776, σελ. 131). Δὲν πιστεύουμε ὅμως πῶς πρόκειται γι' αὐτὸ τὸ φυτὸ.

Ἐπιθέτουμε πῶς πρόκειται ἢ γιὰ ἓνα πραγματικὰ δηλητηριώδες φυτό, καὶ πιθανὸ διάφορα εἶδη ἀμανιτῶν (Agaricus) κ. μανιτάρια προπαντὸς ὁ ἀμανίτης ὁ μελίχρους (A. melius), ποὺ ἔχουν τὴν ιδιότητα νὰ φωσφορίζουν κατὰ τὴ νύχτα, ἢ ἀπλῶς πρόκειται γιὰ μιὰ ἀσθένεια κοιλιακῆ τῶν ζῶων ποὺ τὰ πεθαίνει καὶ ἡ εὐέξαπτη λαϊκὴ φαντασία τὴν αἰτιολογεῖ μὲ τὸ φάγωμα φωτοβόλων βοτανιῶν. Τέτια φωτοβόλα βοτάνια θὰ βλέπουν οἱ χωρικοὶ συχνὰ ἀπὸ τὶς πυγολαμπίδες, ποὺ ἐκπέμπουν ἓνα φῶς τὴ νύχτα τὰ θηλυκὰ τους προσκαλῶντας σὲ γάμους τὰ ἀρσενικά. (Ὁρφανίδης).

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΗ ΒΡΟΧΗ

(συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

...Θυμᾶμαι κι ἄλλα πολλὰ αὐτὸ τὸ παράξενο βράδυ, ποὺ τὸ φεγγάρι στάζει σὰ χυμὸς ἀπ' τὰ φυλλώματα.

Μὰ νά! Ἔχω προχωρήσει κιόλας στὸ προαύλιο τοῦ σταθμοῦ καὶ βλέπω τὰ φωτισμένα παράθυρα. Ἀπὸ τὴν ἀνοιγμένη πόρτα ἀκούεται ὁ θόρυβος συρτῶν βημάτων, κ' ἓνα ἑλαφρὸ ἀκομπανιαμένο μουσικῆς.

Στήνω τ' αὐτί μου κι ἀκουρμαίνομαι.

Χορεύουν. Διακρίνω τὴ φωνὴ τῆς Δανάης, καὶ τὸ ἠχηρὸ γέλιο τοῦ κ. Νοταρᾶ.

Περνᾶ ἀκόμη λίγη ὥρα, καὶ ἡ μουσικὴ σταματᾷ. Οἱ φωνές γίνονται τώρα ἠχηρότερες καὶ τὰ γέλια περισσότερο ζωηρά.

Στέκω ἀναποφασιστὸς καὶ συλλογίζομαι. Κατὰ βάθος μετανιώω καὶ λυποῦμαι γιὰ τὴν ἐπεχείρησα τὴν ἐπίσκεψη αὐτῆ. Περιμένω ἀκόμα λίγο.

Μιὰ ὑπηρετρία περνᾶ βιαστικὰ ἀπὸ τὸ διάδρομο. Ἔρχεται ἔξω καὶ χύνει ἓνα ποτήρι νερό.

Φοβοῦμαι μήπως μὲ ἀντιληφθῆ καὶ κάνω νὰ κρυφτῶ πίσω ἀπὸ τὰ δέντρα. Τὰ φύλλα ὁμως ἔτριξαν δυνατὰ κάτω ἀπ' τὰ πόδια μου, κι ἄκουσα τὴ φωνὴ τῆς ποὺ ρωτοῦσε:

— «Ποιὸς εἶναι κεῖ;»

— «Ἐνας περαστικὸς...», τῆς κάνω, καὶ βγαίνω ἔξω στὸ φῶς.

— «Ἄ! Καλέ, μὲ τρομάξατε! Κ' ἐγὼ νόμισα πῶς ἦτανε ὁ κ. Πανᾶς...»

— «Ἄ! θάρθη ὁ κ. Πανᾶς ἐδῶ;», τὴν ἐρωτῶ.

— «Ναί», μοῦ λέει. «Τὸν ξεύρετε τὸν κ. Πανᾶ;»

— «Μμὶ Ναί, ἐξ ἀποστάσεως...»

— «ὦ! Εἶναι πολὺ καλὸς κύριος. Ἡ κυρία τὸν ἀγαπᾷ πολὺ. Κ' ἐδῶ ποὺ τὰ λέμε, πιθανὸν ἀπόψε νὰ ἔχουμε καὶ τίποτε...»

— «Σάν τί ;»

— «Συνοικέσιο, καλέ, πού κάνετε πώς δέν καταλαβαίνετε. Βέβαια! Ἡ δεσποινὴς Δανάη εἶναι ἐρωτευμένη μαζί του. ὦ! Εἶναι μιὰ παλιὰ ἱστορία, πού ἄρχισε πρὶ δυὸ χρόνια στὴν πόλη.»

Ἡ φλυαρία τῆς ὑπηρετριάς μὲ ἐνοχλεῖ. Τὴ βλέπω πού ρίχνει κάθε τόσο ἐρευνητικὲς ματιῆς μέσα στο δάσος, κ' αἰσθάνομαι τὴν ἐπιθυμία νὰ τῆς πῶ :—Σύρε κορίτσι μου, καὶ πές στοὺς κυρίους σου πὼς δὲ θαρρῆ ἀπόψε ὁ κύριος Πανάς... Συγκρατοῦμαι ὁμως καὶ κάνω νὰ φύγω. Ἐκείνη τὴ στιγμή ἀντιλαμβάνομαι κατ' ἀπ' τὰ δένδρα ἓνα αὐτοκίνητο.

— «Μπᾶ! Ἐνα ἀμάξι !»

— «Ναί. Εἶναι τὸ αὐτοκίνητο τοῦ γιατροῦ.»

— «Ποιοῦ γιατροῦ ;»

— «Τοῦ κ. Ἀλέκου ἀπὸ τὴ Λ... Ἦρθε νὰ περάσῃ λίγες μέρες μὲ τοὺς κυρίους μου. Ἀπόψε ὁμως εἶναι κι' ἄλλοι προσκαλεσμένοι. Ἐσεῖς δὲν ἔχετε πρόσκληση ;»

— «Ὅχι!» τῆς λέω.

Ἐκείνη φαίνεται στενοχωρημένη ἀπ' τὴν ἀπάντησή μου.

Τὴν καληνυχτιζῶ καὶ φεύγω.

Κοντέβουν μεσάνυχτα, κι' ὅπου νᾶναι θὰ πιάσει ἡ βροχὴ. Ἄνοιγῶ τὸ βῆμα μου καὶ γυρίζω πίσω. Ἐχῶ μιὰν κούραση...

— Θεέ μου ! Ἄς ἦταν νὰ βρισκόμουν στὸ κρεβάτι μου.

Ἐνα σύννεφο περνᾷ καὶ σκεπάζει τὸ φεγγάρι. Ἡ σκιά του πέφτει μὲς τὸ δάσος καὶ τὸ τυλίγει σάν πένθιμη δαντέλλα.

«Ἐρημο πουλὶ στὸ δάσος δίχως μιὰ φωληὰ — Κ' ἢ λαβωματιά τὸ βρῆκε στὴν καρδιά...»

Ἐξῶ ἀπ' τὴν πόρτα μου διακρίνω μιὰ σκιά.

— «Μαρίκα ! Μὲ περιμένεις πολλὴ ὥρα ;»

— «Ναί... Πῆγες στοὺς Πασσαράδες ;»

— «Ναί.»

Ἄνοιγει διάπλατα τὰ μάτια τῆς καὶ μὲ κοιτάζει.

— «Λοιπὸν ;»

— «Τί ;»

— «Μίλησες μὲ τὸ Νοταρᾶ ;»

— «Ὅχι, δὲ μίλησα.»

Τὸ πρόσωπό τῆς ἔχει μιὰ ἔκφραση σκοτεινὴ. Οἱ στάσεις τῆς εἶναι ὀλότελα ἀδέξιες καὶ τὰ χέρια τῆς κινοῦνται νευρικά.

Τὴν προσκαλῶ νὰ καθήσουμε. Ἐκείνη ὁμως μένει συλλογισμένη καὶ ἀμίλητη. Περνοῦν ἀκόμη μερικὰ λεπτά καὶ μὲ ρωτᾷ :

— «Εἶδες τὴ Δανάη ;»

Ἡ φωνὴ τῆς εἶναι σιγαλή, πού μόλις ἀκούεται.

— «Ὅχι !», τῆς λέω καὶ χαμογελῶ. Μοῦ χαμογελᾷ καὶ κείνη.

— «'Ο μπάριμπα Σωφρόνης λείπει απόψε στα Πλατάνια», μού λέει, και με τραβάει από τὸ χέρι.

Προχωρούμε μὲς τὸ δάσος.

Σὲ λίγο θὰ πιάσει ἡ βροχή...

— «'Επρεπε λοιπὸν νὰ στείλουμε εἰδικὸν ἀπεσταλμένο νὰ σᾶς φέρουμε ;», μού λέει με τρυφερὴν ἀυστηρότητα ἡ κυρία Νοταρᾶ, καὶ μού σφίγγει τὸ χέρι.

Προσπαθῶ νὰ δικαιολογηθῶ, ἐνῶ ἐκείνη μού ἐπιδαφιλεύει τὶς μικρὲς ἐκείνες πεοιποιήσεις, πού προσφέρονται γιὰ νὰ ὑποχρεώσουν μᾶλλον ἓνα ξένο παρά νὰ τὸν ἀνακουφίσουν.

Εἶναι ἀπόγευμα καὶ καθόμαστε στὸν κήπο. Μὲς' ἀπὸ τὰ ἀνοιχτὰ παράθυρα ἀκούω τὴ φωνὴ τοῦ Νοταρᾶ, πού κουβεντιάζει ζωηρὰ μὲ κάποιον. Ἀνάβω ἓνα τσιγάρο, καὶ δοκιμάζω τὴ συνήθη πλήξη τοῦ εἵδους αὐτοῦ τῶν ἐπισκέψεων.

— Χθὲς βραδύ σᾶς ἐπεριμέναμε. Ἡ Δανάη ἐτοίμασε ὀλόκληρο πρόγραμμα γιὰ σᾶς. Ἄν ἤξευρα πῶς ἠθέλατε ἀμάξι νὰ μᾶς ἔρθετε θὰ ἔστειλα ἀπὸ χθὲς τὸ σωφὲρ μας νὰ σᾶς πάρει... Ἐγὼ ὅμως σᾶς ἐγνώριζα διαφορετικό. Τόσο πολὺ λοιπὸν ἔχετε ἀλλάξει ;...

Μὲ κοιτάζει μὲς τὰ μάτια σὰ νᾶθελε νὰ μὲ ψυχολογήσει. Ἐγὼ χαμογελῶ ἀπὸ ἀμηχανία, καὶ παρακολουθῶ τὸ Νοταρᾶ, πού βγαίνει ἐκείνη τὴ στιγμή ἀπὸ τὸ σταθμὸ μὲ ἓνα δασοφύλακα.

— «Ἄ! Νὰ καὶ ὁ Γεράσιμος», κάνει ἡ κυρία Νοταρᾶ.

Μόλις μᾶς ἀντιλαμβάνεται ἐκεῖνος ἀφήνει τὸ δασοφύλακα, καὶ ἔρχεται μαζί μας.

— «Ἐπὶ τέλους ! Σᾶς πέρασε λοιπὸν ἡ ἰδιοτροπία ;»

— «ᾠ! Δὲν πιστεῦώ ἀκόμη...», μὲ προλαμβάνει ἡ κυρία Νοταρᾶ. «Δὲν ξέρεις, Γεράσιμε, τί ἔκανα γιὰ νὰ τὸν φέρω. Ἔστειλα τὸ σωφὲρ νὰ τὸν ζητήσῃ, γιὰτί τάχα τὸν ἠθελὲς ἐσύ...»

Γελοῦν κ' οἱ δύο, καὶ μὴ ἔχοντας τίποτε καλύτερο νὰ κάμω γελῶ μαζί τους καὶ ἐγώ.

— «Καὶ ἡ Δανάη ;», ρωτᾶ ὁ κ. Νοταρᾶς, «ποῦ εἶναι ἡ Δανάη ;»

— «Πᾶνε μὲ τὸ γιατρό στὸ δάσος. Θὰ γυρίσουν σύντομα.»

Φέρνω μιὰ βόλτα μὲ τὸ μάτι μου τὸν κήπο, καὶ λέω κάτι γιὰ νὰ διακόψω τὴ σιωπὴ.

— «Πολὺ ὠραία τὰ λουλούδια σᾶς.»

— «Ὁχι καὶ σπουδαῖα. Τὰ βρήκαμε σὲ κακὰ χάλια ὅταν ἤρθαμε. Ἡ Δανάη, τὸ καημένο, τὰ περιποιεῖται τόσο πολὺ...»

— «Αἱ ! Τὴ βοηθοῦνε λιγάκι κ' οἱ βροχές. Ποῦ τίς βάζεις τὶς βροχές...», προσέθεσε ὁ κ. Νοταρᾶς μὲ ἔμφαση.

— «Ἀλήθεια ! Μᾶς φέρατε τίς βροχές !», λέω καὶ γώ. «Ἄρχισαν ἀκριβῶς ἀπὸ τὴ μέρα πού μᾶς ἤρθατε.»

Λογαριάζουμε ὅλοι μαζί, καὶ βρίσκουμε πῶς πράγματι ἔτσι ἦταν. Τὸ πρῶτο βράδυ πού ἔπεσαν ἦταν στίς 28 τοῦ Ἀπρίλη.

— «Τί σύμπτωσις...»

— «Ναί! Εἶδατε, καλέ, τί σύμπτωσης;»

Μιά ὑπηρετρία μᾶς σερβίρει τσαΐ καί γλυκίσματα. Τὴν παρακολουθῶ καθὼς διευθετεῖ τὰ σερβίτσια στὸ τραπέζι, κ' αἰσθάνομαι μιὰ κρυφὴ ἀνησυχία. Εἶμαι σίγουρος πὼς εἶναι ἡ ἴδια ἡ χθεσινοβραδυνή. Ἐκείνη μοῦ ρίχνει κάθε τόσο λοξές ματιές καί μὲ κοιτάζει ἐρευνητικὰ μέσα στὰ μάτια.

— «Βρέχει καί στὰ δικά σας μέρη αὐτὴ τὴν ἐποχὴ;»

— «Πολὺ σπάνια», λέω. «Βρέχει ὡστόσο καμιά φορά καί τὸν Ἰούνιο ἀκόμη· ὅμως ἐκεῖ οἱ βροχές δὲν εἶναι ὅπως ἐδῶ περιοδικές.»

— «ὦ! Εἶναι ὑπέροχο πρᾶγμα», ἐπαναλαμβάνει ἡ κυρία Νοταρᾶ, «νὰ βρέχει αὐτὴ τὴν ἐποχὴ, καί σὺ νᾶσαι κλεισμένος στὸ σπιτάκι σου, μὲ τοὺς δικούς σου, μὲ τὰ παιδάκια σου, μὲ τὸ νοικοκυριό σου, ν' ἀκοῦς τίς στάλες τῆς βροχῆς ποὺ πέφτουν πὰ στὴ στέγη, καί νὰ διηγείσαι ἱστορίες εὐθυμες...»

Ἐρριξε ἓνα τρυφερὸ βλέμμα στὸν ἄνδρα τῆς, καί τὸν σκούνηξε ἐλάφρᾳ μὲ τὰ δάχτυλα στὸ γόνατο.

— «Αἴ! Γεράσιμε, τί λές; Δὲ συμφωνεῖς ὅτι ἡ οἰκογενειακὴ ζωὴ εἶναι ἡ καλύτερη;»

— «Καί μὲ ρωτᾷς, ἀγαπίτσα μου!», τῆς κάμνει μηχανικὰ ἐκεῖνος, καί φέρνει τὸ χέρι του γύρω ἀπὸ τοὺς ὤμους τῆς. Ἀλληλοκοιτάχτηκαν μερικὰ λεπτά μὲ νόημα. Ὑστερα καθῆσαν πάλιν ὅπως πρῶτα.

Ἐγὼ προσπάθησα μιὰ στιγμή νὰ διεισδύσω στὴν ψυχὴ τοῦ Νοταρᾶ. Συνάντησα ὅμως τόσην ἀπάθεια στὸ πρόσωπό του, ὥστε ἀμέσως σχεδὸν ἐγκαταλείψα τὸ σχέδιό μου, κι ἄρχισα νὰ συλλογίζομαι τὰ λόγια τῆς γυναίκας του: «Νὰ βρέχει... καί σὺ νᾶσαι κλεισμένος στὸ σπιτάκι σου...» Γιατί τάχα στὸ σπιτάκι σου, κι ὄχι μέσα στὸ δάσος. Νὰ βρέχει, οἱ στάλες νὰ πέφτουν ρυθμικὰ μέσ' ἀπ' τὰ φύλλα μιᾶς ἀγριομουριάς τίπ... τίπ... τίπ... Νὰ πέφτουν καί νὰ βάφουνε κόκκινα τὰ ροῦχα σου... Μαρίκα! Ἡ γαλάζια μπλούζα σου θὰ εἶναι σήμερα ὀλοκόκκινη... Τίπ... Τίπ...

Ἡ Δανάη ἄργησε ὡστόσο νὰ ἐπιστρέψει ἀπὸ τὸν περίπατο, κ' οἱ σκιές ἄρχισαν νὰ πέφτουν.

Σηκώθηκα νὰ φύγω. Ἡ κυρία Νοταρᾶ ὅμως ἐπέμενε ὑπερβολικὰ, καί στὸ τέλος ἐπεισθηκα νὰ μείνω γιὰ τὸ δεῖπνο. Περπατήσαμε μέσα στὸν κήπο. Ὁ κ. Νοταρᾶς μοῦ ἔδειξε τὰ σπορεῖα τῶν πεύκων: «*Pinus pinna, pinus nigra...* Ἐδῶ εἶναι καί μερικὲς ποικιλίες κυπαρισσιῶν: *Cupressus sempervirens, cupressus...*»

— «Νὰ καί τὰ παιδιά», τὸν διάκοψε ἐπιτέλους ἡ γυναῖκα του. «Μπᾶ, σὲ καλὸ τους, αὐτοὶ περπατοῦν σὰν τίς χελῶνες. Γιατὸ ἄργησαν. Ἀλλὰ φαντάσου, Γεράσιμε, τὴ χαρὰ τῆς Δανάης, ποὺ θὰ δεῖ τώρα τὸν κ. Πανᾶ... Καλὲ δὲ σκεφθῆκαμε νὰ σὰς κρύψουμε...»

Σηκῶνει τὸ χέρι τῆς καί τοὺς νέβει ἀπὸ μακριὰ. Ἐκεῖνοι ὅμως δὲ φαίνονται νὰ μᾶς προσέχουν. Περπατοῦν μὲ μικρὰ σημειωτὰ βήματα καί κουβεντιάζουν. Ἡ Δανάη φοράει τὴν ἴδια μεταξωτὴ φούστα ποὺ φοροῦσε ὅταν τὴν συνάντησα στὸν Κύκκο, τὸ σακάκι

της όμως τώρα είναι γαλάζιο, και κλείει ψηλά ως το λαιμό με δυο σειρές χρυσαφένια κουμπιά.

Ἐχρειάστηκαν αρκετή ώρα για νὰ διανύσουν τὸ λίγο διάστημα πού μᾶς ἐχώριζε, ἕως ὅτου κάποτε μᾶς ἔφθασαν.

Ὁ γιατρός φαινόταν πολύ στενοχωρημένος και σκούπιζε διαρκῶς τὸ ἰδρωμένο του μέτωπο. Τὸ πρόσωπο τῆς Δανάης ἐπρόδιδε ποσοποιημένην ἀδιαφορία. Στηριζότανε στὸ βραχίονα τοῦ γιατροῦ και περπατοῦσε με μικρὰ ὑπολογισμένα βήματα. Εἶχε τὸ κορμί της γυρμένο ἐλαφρὰ πρὸς τὸ μέρος του, και τοῦ μιλοῦσε μ' ἕνα ὕφος ἐμπιστευτικό. Ὅταν μᾶς ἐπλησίασαν ἐν τούτοις, διέκοψαν ἀπότομα τὴν ὁμιλία τους, και ἡ σιωπὴ πού ἐπακολούθησε ἦτανε γιομάτη νόημα.

— «Δὲ χαιρετᾶτε τὸν Ἄνδρέα», παρατήρησε με ἀμηχανία ἡ κυρία Νοταρᾶ.

— «Μὲ συγχωρεῖτε· δὲ σᾶς εἶχα προσέξει. Πῶς εἶστε κ. Πανᾶ», ἔκαμε με ψυχρὴ ἀδιαφορία ἡ Δανάη, και παράσυρε τὸ γιατρό πρὸς τὸ σταθμό.

Μείναμε πάλι μόνοι. Ἡ κυρία Νοταρᾶ ἦτανε πολύ στενοχωρημένη. Ἐφέλλισε μερικὲς ἀκατανόητες φράσεις, για νὰ δικαιολογήσει προφανῶς τὴ συμπεριφορὰ τῆς κόρης της.

— «᾽Α! Μὰ δὲ θὰ γνωρίζετε με τὸ γιατρό. Γιατὸ λοιπόν!», προσέθεσε σ' ἕνα τόνο θριαμβευτικό.

— «Γιατρέ, γιατρέ, ἔλατε νὰ σᾶς γνωρίσω λοιπὸν τὸν κ. Πανᾶ! Τί παράλειψις, τί παράλειψις... Θεέ μου! Γεράσιμε ἐσὺ γιατί δὲ μιλάς;»

Δὲν πήραμε ὅμως καμμίαν ἀπάντηση, κι ὁ κ. Νοταρᾶς βαλθηκε πάλι νὰ μοῦ ἐξηγῆι τίς διαφορὲς ποικιλίαι τῶν σπορειῶν του: *Pinus halepensis*, *pinus*...

Εἶχε βραδυάσει ἀρκετὰ, και ἡ ὕγρασία τῆς νύχτας ἔπεφτε μαλακὴ μες μες τὰ φυλλώματα. Τὰ ἄστρα ἔλαμπαν με κοκκινωπὲς ἀνταύγειες στὸν ἀνοιξιᾶτικο οὐρανό.

Σηκώθηκα νὰ φύγω· ὁ κ. Νοταρᾶς ὅμως ἐπέμενε πολύ νὰ με κρατήσῃ, και ὅταν σὲ λίγο ἐπενέβῃ και ἡ κυρία Μελοπομένη δὲ μπόρεσα νὰ ἀντιτάξω περισσότερη ἀντίσταση.

Περάσαμε στὴν τραπεζαρία, και κεῖ ἐπληροφόρηθηκα ὅτι μοῦ εἶχαν ἐτοιμάσει και στρῶμα για νὰ διανυκτερεύσω στὸ σταθμό. Ἦμουνα πολύ στενοχωρημένος για ὅλα αὐτὰ, δὲν ξέρω ὅμως γιατί ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἐνεργοῦσα ὀλωσδιόλου αὐτομάτως σὰν ἕνας εὐπειθὴς ὑπάλληλος πού δέχεται τίς διαταγὲς τοῦ προϊσταμένου του.

— «Τί κρίμα πού δὲν μᾶς ἦρθατε χθές. Εἶχαμε ἕνα σωρὸ προσκεκλημένων. Τὰ παιδιὰ χόρευαν, τραγοῦδησαν ὡς τὸ πρῶτ'... Δὲν πιστεύω νὰ μᾶς τὸ ξανακάνετε αὐτὸ κ. Πανᾶ.»

— «Περίεργο! Δὲ φάνηκαν ἀκόμη...», ἐξεδήλωσε κάποτε τὴ σκέψη πού τὸν ἀπασχολοῦσε τόση ώρα ὁ κ. Νοταρᾶς.

— «Εἶναι ἀπάνω· ἐτοιμάζονται για τὸ δεῖπνο.»

Πέρασε ἀκόμη λίγη ὥρα, και μῆλκε πρῶτος ὁ γιατρός. Φο-

ροῦσε βραδυνό φόρεμα, μαύρα μαλακά παπούτσια, κ' εἶχε τὰ μαλλιά του λαδωμένα κολλητὰ ἕνα γύρο στοὺς πιεσμένους του ψαροὺς κροτάφους.

— «Καλησπέρα σας!» ἐπρόφερε μὲ εὐγένεια.

«— Ὁ κ. Ἀλέκος Φωτιάδης, γιατρός. Ὁ κ. Ἀνδρέας Πανᾶς...», ὁ κ. Νοταρᾶς ἔκαμε τὶς συστάσεις.

Ἄνταλλάξαμε μερικὲς ἀσήμαντες κουβέντες, στὶς ὁποῖες ὁ γιατρός ἐφρόντιζε πάντοτε νὰ προσδώσει ἰδιαίτερη σοβαρότητα. Ὅσο μιλοῦσε τὸ ἄχρωμα μάτις του συνετέλλοντο ἐμφαντικὰ, καὶ τὰ χλωμά του μάγουλα ἐχρωματίζοντο ἀπὸ ἕνα ἀνεπαίσθητο ἐρυθρῆμα.

— «Μὲ συγχωρεῖτε ποὺ ἄργησα», μᾶς διέκοψε ἡ Δανάη. Ἢ εἶχουμε τὴν τιμὴ, βλέπω, νὰ συμφάγουμε μὲ τὸν κ. Πανᾶ...»

Ἄντιλήφθηκα τὴν εἰρωνεία της. Ἐπροσπάθησα ἐν τούτοις νὰ δικαιολογηθῶ.

Ἄποψε ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ τὴν εὕρισκα τόσο ὠραία.

Στὸ τραπέζι ἡ Δανάη κάθησε ἀπέναντί μου, στὸ πλάι τοῦ γιατροῦ. Τὴν παρακολουθοῦσα κάπου-κάπου μὲ τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ μου. Ἦταν στραμμένη διαρκῶς πρὸς τὸ μέρος του καὶ τοῦ μιλοῦσε σ' ἕνα τόνο ὀλωσδιόλου χαμηλό. Ἐκεῖνος εἶχε διαρκῶς προσηλωμένο τὸ βλέμμα του ἀπάνω της, καὶ κάπου-κάπου μοῦ ἔριχνε βιαστικὲς ἀνήσυχες ματιές. Σ' ὄλο αὐτὸ τὸ διάστημα ἀντιλήφθηκα ὅτι ἡ Δανάη ἀπόφευγε νὰ συναντήσῃ τὸ βλέμμα μου. Στὴν ἀρχὴ αὐτὸ δὲν μὲ πείραζε καθόλου· δὲν ὅμως ὕστερα ἄρχισε τὴν ἐπίδρασή του τὸ κρασί, ἔγινε περισσότερο ἀνήσυχος. Χτυποῦσα μὲ θόρυβο τὸ πιάτο μου, ἀπηύθυνα ἐρωτήσεις ποὺ νόμιζα πῶς ἔπρεπε νὰ ἀπαντηθοῦν ἀπὸ ἐκείνη, ἐστῦλωνα μὲ ἐπιμονὴ τὸ βλέμμα μου ἀπάνω της. Ἐκείνη εἶχεν ἐννοήσει τὶς προθέσεις μου, καὶ φρόντιζε μὲ κάθε τρόπο νὰ μοῦ δείξει ὅτι δὲν μὲ ἐλάμβανε καθόλου ὑπ' ὄψιν.

Μετὰ τὸ δεῖπνο πῆρε τὸ γιατρό καὶ δικαιολογήθηκε, ὅτι ἤθελε νὰ τοῦ δείξει τὴ συλλογὴ της.

— «Γιὰ σκέψου, μαμά, ὁ Ἀλέκος δὲν εἶδε ποτέ του γραμματόσημα τῆς Νέας Γῆς!»

— «Ναί, παιδί μου,» προσέθεσε μὲ ἀμηχανία ἡ κυρία Νοταρᾶ, «ἀλλά... δὲν πρέπει νὰ ἀργήσετε. Ὁ κ. Πανᾶς -θὰ μείνει σχεδὸν μόνος.»

— «Ὁ κ. Πανᾶς δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τὰ γραμματόσημα, διαφορετικὰ θὰ τὸν προσκαλοῦσα. Πιστεύω, ἐντούτοις, ὅτι δὲν θὰ βραδύνουμε. Πᾶμε γιατρέ...»

Σὲ λίγη ὥρα ὁ κ. Νοταρᾶς δικαιολογήθηκε ὅτι ἐνύσταζε ὑπερβολικὰ, καὶ ἀπεχώρησε.

Μείναμε μόνοι μὲ τὴν κυρία Νοταρᾶ.

Περάσαμε στὸ σαλόνι.

Ἡ κυρία Νοταρᾶ θυμῆθηκε τὴν πόλη, τὸ ὠραῖο καλοκαίρι ποὺ περάσαμε μαζί.

— «Ἡ Δανάη εἶναι κατενθουσιασμένη μαζὶ σου... Ξεύρεις, Ἄν-

δρέα, θά σοῦ πῶ κάτι, πού ἴσως νά τό μαντεύεις καί σύ. Ὁ γιατρός εἶναι τοιμηπημένος μέ τή Δανάη. Σήμερα τό πρῶτὶ μάλιστα μᾶς ἔκαμε καί ἐπίσημη πρόταση. "Ἄς εἶναι... Δὲν ξέρω τί σκέπτεται ἡ Δανάη. Ἐκεῖνο πού ξέρω εἶναι πῶς δὲν εἶναι καθόλου ἐρωτευμένη μαζί του. Τό καημένο τό κορίτσι, δὲν ξεχνάει βλέπεις τόσο εὐκολα... ὅπως σύ..."

Μὲ κοίταξε καί χαμογέλασε πονηρά. Ἐγὼ κατάλαβα τὸν ὑπαιγιμὸ καί δὲν ἤξαιρα τί νά ἀπαντήσω. Πρόφερα μερικά λόγια χωρὶς σημασία, καί φρόντισα νά στρέψω ἄλλοῦ τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας μας. Ἐν τῷ μεταξύ τό κρασί εἶχε ἀνέβει στό κεφάλι μου, κ' αἰσθανόμου κάθε τόσο δυνατές ζαλάδες.

— «Δὲν τοῦ ἀπαντήσαμε ἀκόμη τίποτε τό ὀριστικό», συμπέρανε ὕστερα ἀπὸ κάμποση ὥρα ἡ κ. Νοταρᾶ. «Θά περιμένουμε ἀκόμη. Αὐτό δὲν εἶναι τὸ καλύτερο, Ἄνδρέα;»

Δὲν πρόφθασα νά ἀπαντήσω, καί τό ζεῦγος εἰσήλασε θριαμβευτικά στή σάλα.

— «Βλέπω, μαμά, ὅτι κρατᾶτε καλὴ συντροφιά στὸν κ. Πανᾶ, ἐπρόφερε χαμογελαστή ἡ Δανάη, καί χაΐδεψε τὰ μαλιά τῆς κυρίας Νοταρᾶ.

— «Ἔλα, Δανάη! Καθηστε καί σεῖς λίγο μαζί μας....»

— «Μπᾶ! Μᾶς ἀποθυμήσατε, λοιπόν!» Κ' ὕστερα, γυρίζοντας στό γιατρό: «Πῶ, πῶ! Κόντεβα νά τό ξεχάσω... Καί σᾶς τό εἶχα ὑποσχεθεῖ ἀπὸ χθές....»

— «Ποιο πρᾶμα, δεσποινίς;» ἔκαμε ἀνήσυχος ἐκεῖνος.

Χωρὶς νά τοῦ ἀπαντήσει κατευθύνθηκε στό πιάνο, κι ἄρχισε νά παίζει νευρικά στήν ἀρχή, πιὸ ἤσυχα ὕστερα, ὥσπου οἱ νότες κυλοῦσαν ἀβίαστα στό τέλος κατῶ ἀπ' τὰ πληκτρα, καί χαΐδεβαν ἀπαλά τὴ βραδυνὴ σιγὴ τοῦ δωματίου.

Ὅταν τελείωσε, ὁ γιατρός τὴν κυτοῦσε ἀκόμη μέ ἀπορία.

— «Ἔλα, Δανάη!», τῆς κᾶνω, «παίξε μας τό Βενετσιάνικο τραγοῦδι τοῦ Μέντελσον».

— «Λυποῦμαι πολὺ, κ. Πανᾶ», μοῦ λέει, «ἔχω ὑποσχεθεῖ τὴ Σουΐτα τοῦ Ρέγκερ στό γιατρό».

Κι ἄρχισε πάλι νά παίζει τὴ Σουΐτα.

Ὁ γιατρός μέ κοίταξε μέ αὐτάρεσκεια.

— «Μ' ἀρέσει πολὺ ὁ Δέντερ», μοῦ λέει.

— «Ναί... ὁ Ρέγκερ...», τὸ διορθῶνω, καί προσηλωνόμεθα πάλι στή μουσική.

Στις ἔνδεκα ἡ κυρία Νοταρᾶ μᾶς καληνύχτησε.

Καθήσαμε ἀκόμη λίγην ὥρα. Ἡ Δανάη ἐπαίξε τὴν Πολωνέζα τοῦ Σοπέν ὕστερα σηκώθηκε ἀπότομα ἀπὸ τό κάθισμα τοῦ πιάνου τῆς, ἔκανε μιὰ νευρική χειρονομία, καί μᾶς ἐδήλωσε ὅτι δὲ μποροῦσε νά παίζει ἀπόψε, γιατί ἦταν ἀκόμη κουρασμένη ἀπὸ χθές.

— «Θά πᾶμε τὸν περίπατό μας, γιατρέ;» Πρόσθεσε ὕστερα ἀπὸ λίγο.

— «Πῶς ὄχι!», ἔκαμε κείνος.

— «Μήπως θὰ ἤθελε νὰ μᾶς συνοδεύσει καὶ ὁ κ. Πανᾶς;», ρώρησε πάλιν ἡ Δανάη μ' ἓνα ὕφος φορτωμένο ἀπὸ προσποίηση.

— «Ὅχι!», τῆς εἶπα διαμιᾶς, «προτιμῶ νὰ πλαγιάσω.»

Τοὺς καληνύχτησα καὶ βγήκα.

Ἀνέβηκα στὸ δωμάτιό μου, ἄναψα ἓνα τσιγάρο, καὶ στάθηκα στὸ παράθυρο. Ἐξω, ἡ νύχτα ἦταν σκοτεινὴ. Ὁ ὑγρὸς σιρόκος κουβαλοῦσε τὰ νέφη ἀπὸ τὸ βάλτο, καὶ φόρτωνε τὸ δάσος καταχνιά. Διάκρινα μιὰ στιγμή τὴ σιλουέττα τοῦ γιατροῦ ποὺ περπατοῦσε πίσω ἀπ' τὴ Δανάη. Μὲς τὸ σκοτάδι ἡ τρομαγμένη ψυχὴ τοῦ δάσους θρηνοῦσε σιωπηλά...

Ξάπλωσα. Τὸ κρασι ὅμως καὶ τὸ τσιγάρο μοῦ εἶχαν προκαλέσει κάποια νευρικότητα, καὶ στριφογύριζα διαρκῶς στὸ κρεβάτι μου χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ μὲ πάρει εὐκολὰ ὁ ὕπνος. «Ὑστερα ἄρχισε ἡ βροχὴ. Ἀργή, ρυθμικὴ, μονότονη, πιτσιλιζε τὴ βραδυνὴ γαλήνη τοῦ τοπίου.

Συλλογιόστηκα τὴ Μαρίκα. Τί νὰ κάνει τάχα τὸ ξανθὸ κορίτσι μὲ τὰ ἔξυπνα μάτια... Πῶς ἤθελα νὰ βρισκόμουν μαζί της... Αὐτὸ τὸ βράδυ ποὺ ξυπνᾶ τις νοσταλγίες στὴν ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων... Μαρίκα!

Ἡ νύχτα προχωρεῖ, κ' ἡ βροχὴ ἀρχίζει ν' ἀραιώνει. Στήνω τ' αὐτί μου κι ἀφουγκράζομαι τὸ δάσος. Κάτω ἀπ' τὸ παράθυρό μου ἀκούω βήματα. Κάποιος πηγαινοέρχεται διαρκῶς μέσα στὴ νύχτα.

«Θὰ κρυολογήσει ὁ γιατρός», συλλογίζομαι. «Αὐτὸ τὸ τρελλοκόριτσο θὰ τὸν κάνει μούσκεμα ἀπόψε»

Ἡ ὥρα περνᾶ καὶ τὰ βήματα ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νὰ ἀκούονται ὅπως πρῶτα. Περίεργο!

Σηκώνουμαὶ καὶ φωνάζω:

— «Δανάη, θὰ κρυώσετε ἀπόψε. Ἐλάτε λοιπόν, δὲ σᾶς φτάνει;»

— «Γάβ, γάβ», ἀντήχησε σιγὰ ἡ φωνὴ τοῦ Ταρζάν.

Σκύβω καὶ βλέπω μιὰ λεπτὴ σιλουέτα ποὺ ἀπομακρύνεται σιγὰ...

(Ἡ συνέχεια στὸ ἐπόμενο.)

ΝΙΚΟΣ ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗΣ

Ε Λ Α . . .

I

Ἔλα, νὰ σὲ στολίσω μὲ γιρλάντες !
 Δὲν εἶναι λύπη ἀπόψε στὴν καρδιά μου,
 δὲν εἶναι πιά χειμώνας — Εἶναι Μάρτης !
 Χαλιὰ ἀπὸ τριαντάφυλλα ἔχω στρώσει
 στοὺς δρόμους, πού προσμένω σε πού θάρτεις,
 κι ὀλάκερη τὴν πλάση ἔχω μυρώσει.
 Ἔλα νὰ σὲ στολίσω μὲ γιρλάντες !

Θὰ σὲ καληωρίσω μὲ τραγούδια,
 τὰ χέρια μου θάγγιξω στὰ μαλιά σου,
 τὰ μεταξένια, τὰ χρυσά, σὰ χάδι . . .
 Ἄπο τολύπες κοκκινόχειλες καὶ γιούλια
 ἕνα λουλούδινο θὰ πλέξω σου στεφάνι . . .
 Ἔλα νὰ σὲ στολίσω μὲ λουλούδια !

Τον πάλλευκο χιτῶνα θὰ σὲ γτύσω,
 πού ἔφτιαξ' ἀπ' τὴν ψύχα ὄλων τῶν κρίνων . . .
 Ἔλα νὰ σὲ τυλίξω μὲς στὰ πέπλα
 πού τάφτιαξα γιὰ σὲ καὶ σὲ προσμένω
 στὸν ἀργαλειὸ πού κάθομαι ὄλη νύχτα
 σὰν Πηνελόπη ἀδιάκοπα καὶ ὑφαίνω . . .

II

Ὅχι ! δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔρθουν
 τόσα πολλὰ ἄρματα καὶ δοῦλοι.
 Ἰᾶστεϊλα ὄλα — δὲν τὰ βλέπεις ; —
 νὰ ρθοῦν μαζί σου,
 τὸ γυρισμὸ σου νὰ γιορτάσουν
 μὲ μουσικὴ καὶ μὲ τραγούδι,
 τὰ Χερουβεὶμ τῆς παραδείσου . . .

ὦ ! Πόσα φῶτα πού ἔχω ἀνάψει !
 χρωματιστὰ αὐτὸ τὸ βράδυ . . .
 Πόσες μπαλλάντες πού ἔχω γράψει
 γιὰ νὰ σοῦ εἰπῶ αὐτὸ τὸ βράδυ . . .
 ὦ ! πόσα φῶτα πού ἔχω ἀνάψει !
 πού κάνουν μέρα τὸ σκοτάδι,
 καὶ μοιάζουν τὰ ὄνειρά μου σὰ γαλάζια . . .
 καὶ μοιάζουν τὰ φτερά μου σὰ γαλάζια . . .
 καὶ μιὰ γλυκεῖα νεφέλη περιζώνει
 τὰ πάντα
 κι ἡ ψυχὴ μου πού ὡς ἔχτῆς
 ἦταν νεκρὴ, σὲ λήκυθο κλεισμένη
 ξυπνάει καὶ θέλει νὰ μιλήσει
 μέσα στὸ κῆμα τοῦ φωτὸς αὐτῆς τῆς ὥρας
 πού ἔχει τὴν πλάση πλημμυρήσει . . .

ΛΟΥΣΗ ΛΥΜΠΟΥΡΙΔΟΥ

ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ Η ΡΩΣΙΑ

Δεκαπέντε μήνες αίματος και μαρτυρίου, θυσίας και ήρωισμού, δεκαπέντε μήνες πάλης κι αγωνίας στις άπέραντες ρωσικές χώρες! Το σίδερο κ' ή φωτιά περνούν πάνω απ' τη Ρωσία σπέρνοντας παντού τον όλεθρο και τη σφοδρά, κι όμως η ρωσική ψυχή μένει άλύγιστη, αίσιοδοξη, επιθετική. Σκληρές μηχανές, βαρβαρικές όρδές, ή έρήμωση κ' ή καταστροφή συμμαχησανε με τ' θάνατο για να ύποτάξουν και ν' άφανίσουν τους Ρώσους, κι όμως αυτοί στέκουε άκαμπτοι, ύπερήφανοι, έλεύθεροι κ' ήρωικοί, ύπερασπίζοντας σπιθαμή προς σπιθαμή την πατρική τους γής, έτοιμοι για τήν ύπερτάτη θυσία, γιομαται ένθουσιασμό και πιστή στα ίδανικά τους, στα ίδανικά κάθε άληθινού άνθρώπου: τήν έλευθερία, τή δικαιοσύνη, τήν έργασία. Ό άγώνας τους δέν έχει τίποτε μέσα στη μακραιωνή παγκοσμια ιστορία για να συγκριθεί. Η άντιστασή τους ξεπέρασε κάθε προηγύμενη, όπως κ' ή βάρβαρη κι άνοχιγύρμη επίδρομη που ένάντια της άγωνίζονται. Και εξακολούθουνε σταθεροί, άκατάλυτοι κι άκατάβλητοι να μάχονται ένάντια στην άγρια βία, στην ώμη άδικία, στην άπάνθρωπη σκληρότητα, ένάντια στη σκλαβιά και στο σκοτάδι, στη βαρβαρότητα και στην άτίμωση που άντιπροσωπεύει ή χιτλερική Γερμανία. Γράφουνε με το τίμιο αίμα τους το άφανταστο έπος του είκοστού αιώνα, γιατί ζαίρουμε πώς τό χυμένο ήρωικό τους αίμα θά ποτίσει τή γής που θ' άνοβλαστήσει πάνω της γερό και παντοδύναμο το δέντρο τής πανανθρώπινης χαράς, που θά δώσει καρπούς του μια ζωη λύτερη, τιμια, δικαιοη, δημιουργική κ' ειρηνική για όλους τους λαούς. Η σημερινή οδύνη τους θά γεννήσει την πανανθρώπινη εύτυχισμένη ζωή. Κι άντικρύζουν θαρραλέοι κ' ύπερήφανοι τό θάνατο.

Ποιός μπορεί να θυμηθεί, χωρίς ν' ανατριχιάσει από δέος και σεβασμό, όνόματα σαν τό Λένινγκραντ, τή Μόσχα, τή Σεβαστούπολη; Και

μαζί μ' αυτά πόσα άλλα μέρη όπου ή άπαράμιλλη ρωσική άνδρεία, ό ύπεράνθρωπος ρωσικός ήρωισμός άνάστησε από τό βάθη των αιώνων και πραγματοποιήσε νέους Μαραθώνες, νέες Θερμοπόλες, καινούργια Μεσολόγγια! Ποιός δέ σκύβει με θαυμασμό μπροστά στο ήρωικό δράμα, που περυσσώτερο από δυό μήνες τώρα πλάζεται μ' άνειπωτή άγριότητα στο Στ. Λινγκραντ; Δέν ζαίρω άν ύατερ' σπικέατό, διακόσια, τριακόσια χρόνια, όταν ή προοπτική του καιρού ζεκαθαρίσει κι άποκρυσταλλώσει τά σημερινά γεγονότα ή τά ντύσει ό μύθος με τό χρυσοόφαντο πέπλο του, δέν ζαίρω άν θά βρεθεί ό μεγάλος έπικός ποιητής για να υπορέσει να συλλαβει και συνθέσει τό σημερινό ρωσικό έπος άξια. Άλλά κι άν βρεθεί ένας νέος Όμηρος, φοβούμαι πώς δέ θά υπορέσει να ιστορήσει άξια τό ρωσικό ήρωισμό, γιατί ότι γίνεται σήμερα στη Ρωσία είναι πέρα απ' ότι μπορεί να συλλαβει τό ανθρώπινο μυαλό και να εκφράσει ή ανθρώπινη γλώσσα. Έμεις που ζούμε σήμερα, άκόμει και βλέπουμε τό τι γίνεται εκεί πάνω, κι όμως δέν μπορούμε να τά πιστέψουμε, ούτε ή φαντασία μας σχεδόν μπορεί να τά συλλαβει.

Η Ρωσία όμως στέκεται άκλόνητη και δέ θά πέσει, γιατί ζαίρει ό λαός της για ποιά μεγάλα του άγνάθα πολεμάει. Έχει βέβαια άκόμα οδυνηρό κ' αίματωμένο δρόμο να περάσει. Θά δει κι άλλες άκόμα μέρες σ οτεινές και μαύρες, κι άλλα πικρά φάρμακία θά γευτεί. Μά δέ θά χαθεί, δέ θά νικηθεί. Καμιά δύναμη δέν μπορεί πιά να τή λυγίσει. Θά νικήσει γιατί τό θέλει και μπορεί. Θά νικήσει γιατί πιστεύει άπαρασάλευτα στο δικαιο άγώνα της. Θά νικήσει γιατί έχει άνεξάντλητη τή δύναμη. Και θ' άπλώσει τή φωτεινή νίκη της σ' όλη τή σκλαβωμένη Ευρώπη, σ όλη τή σκλαβωμένη Γής, κρατημένη χέρι με χέρι με τίς άλλες δημοκρατικές και φιλελεύθερες χώρες που πολεμούνε μαζί της ένάντια στην τυραννία και τή βία.

Η σημερινή βαρβαρότητα θά λείψει κάποτε, κ' οι ανθρώπινες δυνάμεις δέ θά ξεοδεύονται για τήν άνακάλυψη και χρησιμοποίηση φυσικών

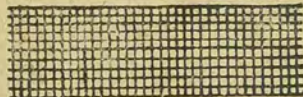
Ἄνακουφίζει τοὺς πόνους καὶ κοιμίζει

ΣΑΚΑΤΕΜΑ ΟΣΦΥΑΛΓΙΑ

Τὸ πόνον ἀποτελεσματικὸν φάρμακον κατὰ τῶν πόνων τῆς μέσης καὶ ράχης εἶνε τὸ ΣΛΟΑΝΣ. Ἐπαλειφόμενον ἄνευ ἐντριβῆς συντελεῖ εἰς τὴν κυκλοφορίαν νέου αἵματος μέσῳ τῶν πορευομένων μελῶν τοῦ σώματος, ἅτινα θερμαίνει, διαλύει καὶθε χρονολόγημα ἀφαιρεῖ τοὺς πόνους καὶ ἀνακουφίζει τοὺς μύς. - Ὁ ὕπνος σας ἀποκαθίσταται βαθύς, καὶ ἡσυχός. Δικαίως δὲ ἐξατομύθρια ἀνθρώπων ἐπικαλοῦσι τὸ Σλόανς Λιμενντ ὡς δῶρον τοῦ Θεοῦ.

Ἐνθυμεῖσθε τὸ SLOAN'S

Τὸ παγκοσμίου φήμης ὑγρόν πρὸς ἐπάληθριν μετὰχειρίζόμενον ἀπὸ 183 ἔθνη

SLOANS LINIMENT

